

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

EUSKALTZAINDIA

* Ate joka diru eske *

Denok dakigu edo jakin behar genuke behintzat zer den EUSKALTZAINDIA, Euskal Akademia. Hau baitugu geure herriaren mintzairaren alde lan egiteko dugun Erakunde edo Institutio lehena.

Erakunde honek dei dagio Euskal Herriari diruz lagundu dizaion. Dei larri hori zabaldu duenarengana jo dugu, hau da Jose Luis Lizundiagana. Jaun hau Euskaltzaindiaren idazkari-ordea dugu; Erakunde honen bulegoko arduradun eta eragilea.

Jose Luis Iruñean jaio zen. Abadiñon bizi zaigu. Gizon gazte honek kazetalaritzan eta irratan egiten du lan: La Gaceta del Norte eta Bilbaoko Herri Irratian. «Anaitasuna» aldizkarian gogatsu irakurtzen ditugu beronen euskal artikulak.

Diruz urri dabil Euskaltzaindia berari dagozkion euskal lanak egiteko. Diru kontua aipatu dugu ausarki beraz, egin diogun elkarrizketan.

—Diru eskean kanpaina bat egi- teko asmotan zarete. Zer da hori?

—Orainsu urte bete Euskaltzain- diak batzorde bat izentatu zuen, finantza plan bat prestatzeko. Batzorde hori jaunok osatzen dute: K. Santamaria, Manu R. Urrestarazu, J. San Martin jaunek eta lauok. Bilkura zenbait egin genuen. Zenbait urrats urratu ere bai. Azkenik eskema bat egin. Diru eskea egiteko pertsona egoki bat derri- gorrezkoa zela ikusirik eta bestal- de, pertsona egoki hori aurkitzea aski zaila zela sumaturik, aurtengo martxoan euskaltzain osoen bat- zar berezian neu izendatu nindun- lan hori lotzeko. Batzarreko agiriak dienez «ekonomia eragile» egirik nauzue.

—Herriari dei egin beharrik bai ahal zen?

—Egoera normal batetan hone- lako Erakunde batek ez luke deirik zertan eginik. Herriak herri erakunde eta zerbitzuei eusteko orda- intzen dituen zergen bidez biziko bai litzateke Euskaltzaindia. Herri- ak bere zergak ordaintzen ditu bai- na diru hoiek hor nonbaitera jo- tzen dute. Eman bai hartu ez. On- dotxo dakigunez, Euskaltzaindia lau Diputazioek sortu zuten. Orain dela 54 urte. Garai hartan Bizkaiko Diputazioko Buru zen Adolfo de Urkijok, Julio Urkijoren anaiak alegia, horra zer zioen: «Las Dipu- taciones de Navarra, Guipúzcoa, Alava y Vizcaya contribuirán al sostenimiento de la Academia en la proporción y forma que se fije de común acuerdo». (Ikus R.I.E.V.I. urtea, 1907, 1. zenbakia; 31 orrial- dea; eta «Euskera» 1. urtea, 1. zen- bakia 1919-1920, 38. orr.).

—Diputazioek zenbat ematen du- te?

—Diputazioek? Bizkaikoak 100.000 pezeta; Gipuzkoa eta Nafarroakoak 25.000 aurtentez —hemendik aurrera 50.000 emateko dira; urte as- kotan deus eman gabe egon ondo- ren igaz 50.000 pezeta ematen hasi zen Arabakoa —erdia Euskaltzain- diaren kutxa nagusirako eta beste erdia Arabako Ordezkaritzaren be- harretarako.

Orain dela 50 urte Gipuzkoako Diputazioak 10.000 pezeta (orduko pezetak!) ematen zituela ikusirik, gaurregun, 1973an Diputazioek ema- ten dutenaz bakarrik Euskaltzain- dia ezin ditekela bizi, gauza naba- ria da. Urriek eman ere! Lehen

udal edo Aiumtamentu batzuek ere laguntzen zuten. Orain, 15000 pe- zeta besterik ez bada ere ematen ditu Donostiakoak. Aurrezki Kutxa batzuek ere zertxobait ematen dute. Bizkaikoak 40.000 pezeta eman di- tu baterako eta besterako; Bilbao- koak 20.000 eta «Caja Laboral Po- pular»ek 10.000.

—Hainbesteko gasturik izango duzue, zer nola konpontzen za- rete?

—Liburuen salmentatik, zenbait jaunek ematen duen laguntzatik eta noizean behin hortik eta han- dik datozen eskupekoetatik. Kon- pondu beharko. Ze erremedio! Alo- gera urri batzuk pagatzeko eta etxeko utzi ezinezko gastuak gar- bitzeko ozta-ozta iristen zaigu.

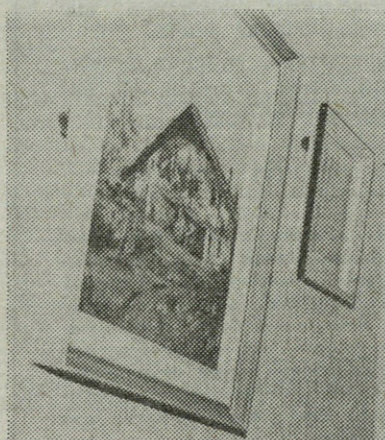
—Lehendik ere diru kanpainarik eginik zarete, ezta?

—Bi egin genituen. Eskabide be- rezi-bereziak ziren. Etxea berritaz- teko eta egokitzeko egin genuen, erabat lotsagarri baitzegoen. Astiz euskaltzain laguntzaile eta euskal- tzale adiskideak eta biok eratu ge- nuen lehen kanpaina; bigarrena berriz, Irigoyen liburu zainaren la- guntzaz egin genuen liburutegia hornitu eta egokitzeko asmotan. Bai batean eta bai bestean oso on- gi erantzun zuen herriak, herri xe- heak, herri langileak.

—Nori zuzenduko zaio eta nola zuzenduko oraingo kanpaina?

—Lau sailetan banatzen dut Euskaltzaindiaren ekonomia arloa. 1. Diputazioena dugu lehen iturria, gaur hainbeste ur ematen ez badu ere; 2. Beste ofizial erakundeena: Estaduko Institutio, Euskal Herriko Udak, Aurrezki Kutxa eta bestela- koak; 3. Enpresena: banku etxe, industria etxe, komertzio etxe eta abar (enpresa etxe batzuek jada- nik lagundu digute; enpresa gizon batek igaz esan zidan, euskal indus- tri gizonak, «Tráfico de Empresas», «Utilidades», «Licencia Fiscal» eta horrelakoetatik aparte, zertxobait bederen eman behar izango lukete- la Euskaltzaindiaren beharretara- ko); 4. Partikularrena, hots edozein euskaldunena.

Liburuto edo folleto bat prestatu dugu. Lehenengo saila, Diputazio- ena alegia ondo gogoan dugularik ere, ez diogu ezer horietaz liburuto honetan. Beste hiruei dagokie folle- toa. Lehen lau kapituluotan noiz eta nola sortu zen Euskaltzaindia, zer eta bertarako den, zer egin den

Jose Luis Lizundia, Euskaltzaindiaren idazkari-ordekoa.

zer egitekorik duen, zer egoeratan aurkitzen den esaten da. «Euskal- tzaindiaren zeregin nagusiak gaur» aipatzen da liburuaren erdialdean eta ondoren «Egin ahal izango li- ratekeen lanak» behar beste diru balu, esaten da. Liburutoaz batera eskutitz bat bidaliko da: 2. eta 3. sailekoei dagokienez bat, eta bes- tea partikularrei zuzendua. Lagun- tza erak erraztu eta sistematiza- tzeko txartel-orri berezi bat bida- liko da. Dena dugu prest; datorren hilabetea, irailean hasiko gara za- baltzen epeka Euskal Herri osoan barrena.

—Zabalkundea zeuk bakarrik egin- go ote duzu?

—Oraingoz gehienbat bai. Euskal- tzaindiaren funtzionari bakarra neu naiz. Euskaltzaindikoa lanek, kaze- talaritza eta irrati lanek ez didate nik nahi beste denborarik utziko. Hori dela eta askoren laguntza na- hita ezkoa duket, hainbeste leku eta zereginetan barreiatuik dau- den euskaltzain oso eta laguntzai- leena batez ere.

—Dei horrek harrera onik izango duela uste ahal duzu?

—Badut optimismorik, nahiz eta optimismo relatiboa izan. Erlatiboa diot, izan ere aldeaz aurretik bai- takit, alde batetik ez dela hemen honelako kanpainak egiteko Kata- lunian dagoen bezalako tradiziorik. Han, «Omnium Cultural» delakoak urtero miloinada bat biltzen du. Han aspaldidanik daude kargututa eta ohiturik estamentu ofizialen hutsunea betetzen, eta badakit Bil- baon bizi den batek urtero 20.000 pezeta ematen dituela. Hemen ez da horrelakorik. Bakoitzak bere taifa erreinutxoari ematen dio es-

kupekoa, eta erakunde edo institu- zio bati ematen zaionean halako baldintza batzuri lotzen bazaio emango zaio, hots zientzia erakun- dea edo zientzia gizona ezjakinta- sunaren subjektibismoa barmene- naz bere gogara makurtu nahi iza- ten da. Kapritxoak laguntzak ere izaten dira gure artean. Honela, prioridade arazoa ikusi ere ez da ikusten. Inork irakurriko ez dituen Shakespeareren lan guztiak argitara- tzeko laguntza bilatuko da, eta bien bitartean, euskarak mintzabide iza- ten segitzeko beharko litzukeen ikastoletarako textuak eta abar egi- teko diru eskasiz ibiliko gara. Bai- na dena dela, gure Herriak Eus- kaltzaindiari ondo erantzungo dio- la uste dut, katalanen tradizioaren antzeko bideak hartuko dituela ale- gia.

—Ze presupuesto du Euskaltzain- diak?

—Igaz 750.007 pezetarena. Baina azterketa labur bat egin dut eta normalki ibiltzeko lau milloiko mi- nimum bat beharko luke. Euskal- tzaindiaren Etxeko eta Ordezkarit- zetako bulegoetako gastu eta alo- gerak ordaintzeko. Esate baterako, Donostiako Ordezkaritzako idazkari Zeruko ARGIAKO lankide duzuen Xalbador Garmendia duzue; bere lana duban egiten du. Zenbat lan egingo lukeen Xalbadorrek bere kargua normalizatzuz gero. Era be- rean beste lankide askok. Batzor- deen lan guztiak. Aditz batzordeak han eta hemen bilkura eta saio asko egin du. Bilera guzti horien fruitu da aditz batua. Den-dena duban egin dute. Bestalde sym- posium eta abarretan parte har ahal izateko sosa behar da. Berdin

EUSKERA errebista maizago eta hobeto ateratzeko. Batzarretara jo- aten direnei guttienez dieta bat emateko, beste Akademietan egiten den bezala. Textu zaharrak bir ar- gitartzeko eta ikastaroak eratzeko, nahi eta nahi ez dirua behar da.

—Ametsetan murgilduta ez ote dakusazu Euskaltzaindia?

—Ez! Orain arestian aipatu du- dana eta gehiago behar baitu Eus- kaltzaindiak. Alogerak hiru hilabe- te atzeraturik eta fakturak urte bete beranduago ordaintzea, erren- ka ibiltze da. Hogeitaka lagun or- dainduta, batzuk linguistikan, bes- teak lexicografian, halakoak atlas- gintzan, honelakoak burokrazi eta beste antolakizunetan ikus ditzagu- nean, orduan bai, «bizi dela» Eus- kaltzaindia, esango dugu. Euskal Herriak eta Euskerak honelako pre- miarik ez duenik ez ahal dit inork ukatzen!

—Zerbait gehiago esan nahi ahal diezu Zeruko Argiko irakurleei?

—Euskaltzaindiaren Zuzendaritza- ren izenean eskerrik asko lagun- tzaile guztiei. Arazo honi dagoz- kion galdera guztiei erantzuteko prest nauzue euskaldun guztiok. Norbaitek gure folletoa nahi bade- za eska bezaigu. Aipamen berezi bat egin nahi diot Karlos Santa- maria lankide jaunari, bera baita asmo hauen asmatzailea. Eskerrak bide batez Zeruko ARGIAren zu- zendariari Euskal Herriari begira- tzeko et mintzatzeko leiho eder hau eskaini didalako. Besterik ez.

Gure Leihatilik

UZTAPIDE-EIBAR

Ez zaigu oraindik ahaztu Eibarko "Astelena" pelotalekuan Uztapideri eskaini zitzaion omenaldia. Jendeak oso ondo erantzun zuen, eta egun artan bildutako diru laguntzaz gainera, eibartarrek zilarrezko oroigarri bat eskaini berri diote ain maite duten "Uztapide" zaharrari.

Eskaintza au dela eta, eibartar talde bat joan zaio Uztapideri Oiarztuna bertara. Lagun artean Segundo Iturralde, eta ara non asten zaigun kantari:

UZTAPIDE

— I —

Gure Manuel Uztapide ainbat maite deguna zoriontsua benetan zu jaio zina den eguna. Zestuan jaio ta gero etorria Oiarztuna. Gizon jator ta apala benetako euskalduna, bertsolarien aita ta maixu eta denen txapelduna, Nork eztu gure errian Uztapideren entzuna? nola bertsotan ala gizatasunez ezen akatsik etzuna, ta anai maiteak orain eman zaidazute erantzuna, nork bete lezake berak lagatako utsuna? Gure erriak ezin ordaindu zuk beragatik egin dezuna. Artzazu orain gogo onez emen eskeintzen zaizuna ta jakin eibartarrak beti zurekin dituzuna.

— II —

Uztapiden sortu zan bein izar bat apartekua beste izar danen gainetik

argi egitekua; zerekin batera jaio zan doai izpi berezkua, zure bertsoak merezi luteke letra apain urrezkua. Ori litzake nere iritziz gauz justu ta legezkua. Nere esan naia ez dakit dan egokia edo tajuzkua, baiñan zurekin dira Bizkai ta Araba eta Gipuzkoa; [Napar Araba eta Gipuzkoa; ta ezin alde batera utzi bidasoaz aruzkua. An ta emen beti izan zera pozik entzutekua. gizonki ta jator beteaz beti zure lekua. Orregatik zan omenaldi au zuri eskeintzekua ta azkenik iritxi da garaia alkar agurtzekua. Agur zere emazte maite ta agur Manuel biotzekua.

Gure gureak egiten ditugu Iturralderen bertsoak eta biotzio gure agurra ere bide batez Z. Argiatik Manuel Olaizola, "Uztapide" zaharrari.

ITZIAR FESTETAN

Itziarko gazteak ez dira atzera begira egoten, nola lanean ala festan. Jaiak ere tajuz eratzen dituzte. Ez dituzte nolanahi antolatuak "kofradixako" jaiak. Ona abuztuaren bostean ospatuko berri:

Goizeko amaiketari, Erri Meza.

Amabiterdian: Lasarte, Igarztabal, Egileor eta Gorrotxategi bertsolariak.

Arratsaldeko bostetan: "Oskarbi" abeslari taldea, Xabier Lete eta Lurdes Iriando.

Ondoren Endañeta bere ahalmenak erakusten. Bertsolarien bigarren saioa ta agurra. "Sak"ren zezenak eta erromeria.

Baina ez ziren jai auek igandekoaz bakarrik amaitu. Ilaren seian, zazpian eta zortzian ere jai aundiak egin zituzten. Besteak beste Pantxo eta Pello abeslariak entzun ahal izan genien. Baita Lazcano eta Agirre bertsolariak ere.

DEMA SARIKETA AZKOITIAN

Ohitura dute azkoitiarrek urtero "Andremariz" dema sari-keta eratzeke. Abuztuaren 17a aukeratu dute aurten ortarako.

Iru saio izango dira: eguerdian, arratsaldean eta gauean.

"Sanders" deritzan arriarekin burrukatuko dira. Pixua: bi mila eta ehun kilo. Idiparearen pixua mila eta ehun kilotan jarri dute. Gehiago direnek kar-

ga artu behar arri gairean.

Bi itzaien laguntza izango du idipare bakoitzak. Nahi dituzten itzaiak aukeratzeko eskubidea dute idijabeek.

Amairu sari dauke guztitara. Ogei mila pezetakoa da aurreneko saria. Amaseikoa bigarrena, amairukoa irugarrena. Eta onelaxe galgan galgan gutxiagotuz beste guztiak.

DANTZA SARIKETA AIAN

Aian dena ez da astodema eta ididema, beste gauza asko ere egiten da. Dantza sari-keta eratu dute abuztuaren 12rako, amalau urte arterainoko gazte-koentzati.

Arratsaldeko seitan jokatu da lehiaketa au.

Sariak:

Lehenengoa, mila eta berrehun pezeta.

Bigarrena, mila pezeta.

Irugarrena, zazpirehun eta berrogeita amar pezeta.

Laugarrena, bostehun pezeta.

Bosgarrena, irurehun eta berrogeita amar pezeta.

ESTROPADAK GETARIAN

Abuztuaren 5ean jokatu ziren Getaria-Zarautz itsas ertzean. Ez zuten zereginik izan Hernani eta Donostiak Getariaren aurka. Oso motel egon zen Donostia, minutu bat eta ogei segundoren alde kendu zion Getariak. Ontzi eskasagoan jokatu zutela ere aitortu beharra dago baina.

Berebiziko eguraldia egin zuen Abuztuaren bosta. Aizerik ere ia batez. Jendea erruz. Ez gennuen uste ainbeste jende bilduko zenik.

Ona markak:

Getariak, 15, 16.

Hernanik, 15, 54 - 7/10.

Donostiak, 16, 36 - 8/10.

Erriko etxean banatu ziren sariak, estropadak amaitu eta andik iru ordu laurdenera.

AMABIRJINAK

Non ez da zerbait egiten Abuztuaren amabostez? Nonahi ospatzen dira egun ortan erriko jaiak. Oreindain, Aizarna, Azkoitia, Deba, Zarautz, Soraluze, Ondarru eta abar, festetan izango ditugu. Bada aukerarik.

Azkoitiarren izkuntzan esanik: "Ondo pasau Andramaijak".

MUTIOZABAL

Bertso Berriak

KOKTELAREN KONDAIRA

— 1 —

Bertso berritan aitatu egin nainukela, edari bat modakua sortua dutela, an Ipar-Amerikan du izena koktela, baiñan nik sagardoa naiago detela.

— 6 —

Azkenian aspertuta zegoen ain nastua, auzoa bildu zun ta agindu prestua, «oillar arkintzendunai ezker onaskua, saritzat emango diot alaben eskua».

— 2 —

Berreun bat urte koktela dutela sortua, erri txiki batian ikasi kontua, ostalar bat an zan oso famatua, saiatuko naiz agertzen oni gertatua.

— 7 —

Ilalabete igaro ta eguna iritxi, gazte bat azaldu zan oillar ta guzi, eta nagusiari bera erakutsi, sari ederra egiñik onela irabazi.

— 3 —

Alaba ta oillar bat zituen etxian, zein baño, zein ederrago askon iritxian, irrintzika egaztia egun argitxian, ta alaba soñu jotzen alai bizi-zian.

— 8 —

Poztu ta ostalaria egerkera onekin, pentsatu zun ospatzea erri guziakin, izan zan jaialdia umorearekin, serbituak etxeko edari-onenakin.

— 4 —

Goiz batez konturatu egin zan jabea, bere tokin etzegola oillar dotorea, ez ote-zan azalduko egazti berea, bildurturik jarri zan nagusi trebea.

— 9 —

Serbitu zun alabak al zuen bezela, Wiski, Brandi ta abar nostu zitun bela, agertu zan zumua etzan ez motela, oillar isats koloreko lenengo koktela.

— 5 —

Bi edo iru egunetan billatzen zan saia, gure ostalaria etzegon lasaia, miatu zun etxia ta alboko zelaia, baiñan etzan ageri egazti alaia.

— 10 —

Irakurle oar batekin nai nuke bukatu, koktel batera, ez gero iñor konbidatu, gure Euskal Errian beti gogoratu, bazkari bat egiten da geio estimatu.

José Antonio Lazcano
Donostia

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkiñak:

Landolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

BAR - RESTAURANTE

AURRERA

HAUXE DUZU ZURE JATETXEA

Urbietan, 12

Urrut.: 411528 - 412578

— DONOSTIAN —

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

ZERUKO ARGIA

SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriñola
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estancko, 11
Isasi
Simon
Amana
Ursul
Urizar
Siglo XX

Oyal s.a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

ZOZOAK BELEARI

"Ez dago eskubiderik. Ez ditek gogorkeriarik erabil arazoak zuzentzeko. Ez gaude inolaz ere gogorkeriari eta indarkeriari amor emateko prest. Ez dezakegu gizarteko pakerik galtzen utz".

Agintari zuhurren itzak dituzu. Zerbait gogor xamarra gertatzen den bakoitzean agintariak birresaten dituzten itzak.

Binbitarte agintariak edozer gauza egin dezake agintea eskuratzearren. Besteak beste ez al du hori ederki nabarmenarazten Watergate-k? Hori ez da gogorkeria. Hori agintea eskuratzeko bide egoki bat besterik ez da. Zer txarkeriari zukeen, bada, isilik pasa izan bazen? Demokraziarik jatorrenean eskuratutako agintea izango zen.

Wiryamu-n gertatua ez omen da gertatu. Hori Portugalen etsaiek asmatutako gezur bat besterik ez omen da. Wiryamu erria bera ukatzeraino iritxi dira egia izkutatzearen Portugalgo agintariak. Gezurrez estali nahi egia. Baina zail izan nonbait Wiryamu-ko odol putzua estaltze aeta hango garrasiak isilaraztea.

Ez da gogorkeria Mururoa-ko bonba lehertzea. Beharrezkoa du Frantziak honelako bonba bat bere askatasuna gordetzeko.

Ez dirudi hain gaizki iruditu zaionik Polinesia-ko jendea ere. Beti bezala jendea ondartzak eta kaleak betean alai. Izan ere Parisek zionez arriskurik gabeko bonba zen. Gainera jende askori lan ematen dio, jaten alegia, honelako bonbagintzak. Bonbagintza horri esker irabazten du Polonesia-ko jende askok eguneroko ogia.

Bai erraz zuzitzen duela goian dagoenak bere burua! Arriskurik gabeko bonba, jende askori jaten ematen dion bonba, Frantzia aundi eta aske egiten duen bonba "on puska" bat da Mururoan lehertu dena.

Halere eztabaida gogorra sortu du zenbait alderditan. Entzun dira aurkako oihu biziak. Zenbait politikok eta zenbait elizgizonak itza atera dute aurka. Ez dute egokierarik galdu Miterrandarrak. Txartat eman du Alderdi Komunistak ere.

Baina hau salatu al ditek Errusiako megatoni beldurgarriak izkutatuz? Isil al ditek Maoren mutilek egiten duten hidrogenozko bonba?

"Zozoak beleari ipurbeltz" beleak baino beltzagoa duela ahazturik.

Agintea duten asko eta asko eskuak zikindurik daude indarkeriaz, gogorkeriaz, saldukeriaz eta odolez eta besteri erantsi eta egotzi nahi dizkie beren zikinak. Beren jokabideen aurka dagoen guztia erriaren onaren aurka dagoela diote nonahikoak direlarik ere. Agintedunen indarkeria eta gogorkeriaren aurka jaikitzea barkaziorik ez duen indarkeria eta gogorkeria dira.

Telebistako, irratietako, egunkari eta aldizkarietako albiste guztiak galbahetzen dituzte beren indarkeria eta gogorkeriak isilaraztearen eta berauen oihartzun besterik ez direnak salatzearen.

Zozoak beleari ez, zozoak uso txuriari dio askotan ipurbeltz.

Badako nun ikasia

Berri harrigarri bezain pozgarriak irakurriak ditugu ZERUKO ARGIA oraindik orain Nafarroako eta Arabako Diputazioek hartu berri dituzten erabakiak, beren eskualdetan euskera ikas eta irakas dedin.

Egia esan, Nafarroa zaharreko erakunde horrenak ez gaitu hartaraino harritu. Lehendik ere ikusten genuen bere probintzian euskari esker ematen eta euskera zaintzeko eta indartzeko asmo eta joera-ekin. Eta joera, ez hitzezkoa eta oniritzikoa bakarrik, diruzkoa ere bai; eta hitzak diruraino irixten diranean ez dira nolanahikoak izaten. Horregatik Nafarroakoarenak ez gaitu hartaraino harritu.

Baiña Arabakoarena ez ustekoa izan da guretzat eta horretxegatik harrigarriagoa eta txalogarriagoa ere bai. Bagenekien herraren bat baze-goela oraindik Araban euskari eusten ziona. Bagenekien ere Gasteiz aldean euskerak erro berriak bota zituela eta botatzen ari zela. Horrelako berriak bagenituen, baiña ez genuen uste Diputazioak horren aintzakotzat zeukan gure hizkuntza zaharra. Horregatik harritu gaitu orain, hartu dituen erabakiak haritzeak.

Eta erabakiaren lehen puntuak ageri denez, gogoan dauka «euskera hitzegiten dakitela datozen haurrak eta ez dakitela datozenak. Haintzat euskera erabili nahi da eskoletan, beren nortasunean egokitasunez handitu ditzeten, amaren hizkuntzatik bestera igarotzean kolpe txarrik hartu gabe; hautatzat berri, euskera ikasten hasi ditzeten eta eragozpenik izan ez dezaten euskera ikasi nahi badute».

Zer esango ote lukete biziari diogun zorra heriotzat pagatua dioten euskalzale askok eta askok era-

baki hori irakur balezate? Pentsatzen ari naiz ez ote diren beren illobietatik jaiki eta dantzan hasiko. Pentsatzen ari naiz ere zenbat analfabeto gutxiago izango ote zen gure herrian, orain dela zenbait gizaaldi hartu izan balitz erabaki hori Euskal Herrian. Hala ere hobe baita berandu batez baiño, jaso ditzagun bihotzak eta emalziekun zorianak gure senide arabarrei.

Baiña pentsakizun gehiago ere eman dit neri Arabako eta Nafarroako Diputazioen joera horrek. Lehen esan dugun bezala, Araban ez da, zoritxarrez, euskeraz hitzegiten duen haur gehiegi. Nafarroan gehiago bada. Eta nahiz batean eta nahiz bestean ikasi nahi duenik asko badela badakigu. Hauetatik gehiago, nik uste, haletatik baiño. Hala ere egin beharreko zerbait besterik ez dute egin Diputazio hoiek eta hartu beharreko bide bat hartu besterik.

Baiña hemen gaude gu gipuzkoarrok —Bizkaiaz berdin esan neza— horrelakorik ezer gabe. Eta hemen bai direla asko euskera besterik ez dakitela eskolara doazen haurrak. Gipuzkoako herri gehienak —herriar gehienak ez nuke esango— euskera dute beren hizkuntza bakarra. Ta hor doaz haurrak erdal-eskolek eta maixu-maixtra erdaldunen eskuletara. Haur haintzat tunel bat izango da beren haurtzaroko eskola-aldia, guretzat izan zen bezala. Ez dute ia ezer entzungo berei dagokienez, ez dagokienei, eta gerora ez dute gogoratu ahal izango ezer garai hartakorik, beste askori gertatu zaigun bezala. Hor dago hori.

Horrezaz gainera bada besterik Gipuzkoan. Beste probintziak ere ariko dira —eta ari dira— beren hizkuntzaz jabetu nahirik; baiña zein

Gipuzkoa hainbat? Nun dabilta hemen hainbat haur ikastolatan? Nun da hemen hainbat guraso bere haurrek euskera ikastea nahi duenik, nahiz gurasoa bera kanpokoa izan? Inguru hoietan gabiltsanok dakigu zenbat haur datorren gaur ikastolara leku eske eta zenbati esan behar zaion ezetz, lekuri ez dagoelako. Ta uste izatekoa da askoz gehiago etorrito litzakeela oraindik aukerako lekuak baleude eta horrenbeste kostako ez balitz.

Hori baita beste kontua: Ikastola kostatzen dena. Eta hala ere hor dator jendea kostalako.

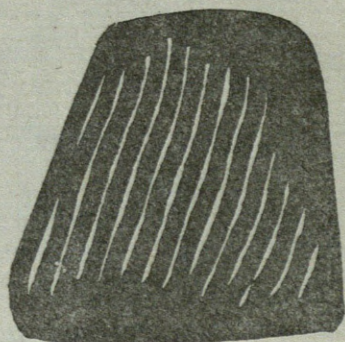
Exenplu ederra eman dute Nafarroako eta Arabako Diputazioek. Haiek ikusi dute arazo hori, hemengo baiño hamar aldiz txikiagoa izanik ere. Eta ez beza inork pentsa Fueroen eskubidez egin dutenik hori haiek, eta hoiak faltaz egiten ez dutenik besteek. Ez. Arabako Diputazioaren erabakian garbi agertzen da lege jenerala izan dela hortarako oinarri. Beraz ez dago Fueroak aipatzerik haien alde eta gure aitzaki. Haiek arazo bat ikusi dute eta arpegia eman diote.

Badakit haienari erantzun bat ematen askoz errexago dela gureari baiño. Lehen esan dutan bezala hemengo askoz haundiagoa denez gero, erantzuna ere askoz zailagoa da. Nork erabakitzen du Arabako Diputazioaren espirituan arabera Gipuzkoako herrietako maixu-maixtren arazoa? Zer egin lehen daudenekin eta nundik atera ordezkioak, haurrek «amaren hizkuntzatik bestera igarotzean kolpe txarrik har ez dezaten»? Bai, badakit arazoa askoz zailagoa dela. Nork ez daki bi lagun jaten ematen errexago dela ehuni baiño?

Hori jakinik ere, ordea, ez gaitzke konforma. Batetik, guzia ez egin ahal izateak ez duelako daitekena egiteko obligaziorik kentzen. Eta bestetik, arazoa haundia bada ere, hartara jarritz gero ikusiko litzakeelako zenbat daiteken hemen bertan. Izan ere, zein probintziak leu-kake gaur Gipuzkoak hainbat indar gauza horri erantzun bat emateko? Zeinek daki zenbat indar dagoen gaur-gure probintzian hortarako, laguntza on bat gaitetik eskainiz gero? Beste edozein lanbidetan dagoen aukera itxurazko bat eskainiz gero bilduko litzake amaika langille gaur sail hontara Gipuzkoan.

Noiz izango ote dugu hemengo Diputazioaren partetik beste horrelako berri on bat emateko egokiera?

Joxe Mari Aranaldek

nomiko istiluak, eta hori konpontzeko, laguntza planifikatu egin behar da. Hortarako, ikastoloen batasuna behar da, baina ez nolana-hiko batasuna, benetako batasuna baizik, aurkakoak salatu eta bazter-tuz.

Eta bukatzera noa. Barkatu beharko dit irakurleak urrutu joan baina ere. Hau dena Mairuelegorretan jaialdi ederrak sortarazi dit. Franko lanik badagoenaren kontzientziak. Baina, denen artean, lortuko dugu eta Araba ez da izango aitar-en zazpigarren alaba.

AURTIZ

MAIRUELEGORRETAN

Orain dela igande pare bat Gobeako Mairuelegorretan izan nintzen eta hori dela eta egokia iruditu zait han gertatutakoa dela medio zerbait esatea. Berehala ohar-tuko zarete han ikusita baino gauza gehiagotaz mintzatuko naizela, baina dena, Mairuelegorretako Euskal jaia iturburua izanik.

Zoragarria, zoragarria benetan han ikusi genuena. Hiru mila inguru izan ginon, istilu gorritan, leize hartan sartzea lortu ahal izan genuenok eta beste horrenbeste izan zen, guti gero behera kanpoan sartu gabe gelditu zena.

Danetatik izan genuen han: bertsolari, dulzainero, txalapartari eta abeslari. Bi ordu beteko jaialdi hartan gauza asko ikusi eta gauza askotan pentsatu genuen, eta, ahal dudan neurrian agertzera noakizue.

Zenbait akats ikusi genuen jaialdi hartan eta batez ere antolatutako zegoen era. Barnean nahiko ondo egon ginen, baina sartzeko ezin okerrago. Badakit jende pila bat bazela eta ezin daitekeela hain erraz kontrola, baina batez ere sartzeko, beste era batean pentsatu beharko dute antolatzaleek, horrela ezin baita.

Barnean, jendez mukurru, leize zoragarri eta giro euskaldun hartan pozik izan ginen. Beharbada, jendeak, beroegi zegoenez gero (eta ez ardoarengatik, alajaina) arriskuan jarri zuen urrango urtetako jaialdia eta hori pentsatu behar den gauza da. Izan gaitzen zuhur.

Afora honetaz zerbait esan beharra dago. Zenbait paper irakurri eta zenbaiten eritzak entzun ondoren, ba dirudi (eta zoritxarrez asko zabaldu da) «mitin» batean bihurtzen ez den jaialdia alferrikakoa dela. Hoiak eritzi mila aldiz hobe omen da ezer ez egitea. Jakina, gure kon-testo konkretuan «mitin» bat egitea joko egitea besterik ez da, urren-go jaien posibletasuna ukatzea baita, eta egiazki lortzen dena zera da, euskaldun den gauza bat deus-tatztea.

Hortik aparte eta Ibai Rekondo alde batera utzirik (nahiko «desku-britzera» etorri bait zitzaigun) gau-

zak ezin hoboki joan ziren.

Lertxundi eta Knorren ekinaldiek komentario bereizi bat behar dute.

Azken bolara honetan noiz behinka irakurri izan dut Benitoren saioaldiak aspergarri xamar direla, eta ni, egia osateko txundituta utzi naute, zeren, ene ustez, Benitek duen sensibildadea aparta baita. Ez bakarrik kantak egiteko, baizik eta oso importante den (eta azken bolara honetan zenbait kantarik eta musikok ahaztu duena) gauza bat egiteko: zer kantatu jakiteko, jaialdi taxutzeko, alegia. Jakin behar baita toki bakoitzean zer kantatu, giroaren maila kontuan harturik.

Nahiz eta ni kritikoa bat ez izan, Benitoren sensibildadeak azken bolara honetan kanta zoragarriak eman dituela iruditzen zait. Lizardi handiari egin dizkion kantak benetan zoragarriak dira. Benetan goimaila-koak. Ez dugu preziatzen tipo honek egin duen lana. Ez dugu ikusten abeslariaren lana, baina hau kontu zaharra da...

Gorkari buruz zer esan? Bere Arabako egoera bereizari atxikiz, zeharo gai berriak ekartzen ari da euskal kanta arlori. Euskaldun jator hau esperantza inportanteen-tako bat dugu euskal kultur alorrean.

Jaialdi hau inportante zen batez ere Arabako egoera kontuan harturik.

Araba esperantza handi bat da eta zaindu egin behar da. Euskal Herriko egoeraz kezkatutik gaude-nok Arabari so jarri beharrek gara, gure esperientzia emanez. Hau da, hain zuzen, ure lehenbiziko lana. Ez dedila has Araba, orain dela zortzi edo hamar urte Gipuzkoa eta Bizkaia hasi zen bezala. Ez ditzala gauza berberak egin. Ez dizaiola bide berdinari jarrai.

Orain konturatu berriak bait gara bizkaitar eta gipuztots. Iainotan ibili garela maiz eta ez diegula gure benetako arazoei erantzunik eman Metafisikan ibili gara eta ondorioak sofritzen ari gara. Gure ekonomia desastre bat egina dago eta ez gara ezereen jabe. Orain dela guti ikasi dugu bereizten zein den

euskaldun eta zein ez den. Orain dela guti konturatu gara «H» eztabaidaren azpian zegoen jokoa. Oraintsu hasiak gara, beldur gabe, ikastolaren aurka dauden guztiak ezagutzen. Bitartean denbora asko gaidu dugu eta Arabak ezin du galdu.

Desarrollo bideetan abiatu berria da Araba. Arazo hau, desarroarena alegia, da inportanteena arabatarra baldin bazara. Zein desarrollo nahi duzun, nolakoa, zertarako, zein-entzako, baztertu ezin diran aferak eta galderak dira. Hoieta, ohar-tu eta jabetu behar duzun gauzak dira.

Mundu honetan den dena desarrolloaren ondorioz dator. Ezer ez da kasualidadea. Ezer ez da zerutik etortzen, beraz, nahiz eta batzuek hori pentsatu, desarrolloaren guri-dari lotzen ez bazarete galdurik zarete. Ditzuzuen esperantza eta asmo guztiak galduko dituzue eta zuek eta guk, euskaldun guztiok ditugun helburuak ez ditugu lortuko sekulan.

Mairuelegorreta gaztez beterik zegoen eta haien dago bereiziki nere gaurke artikulutxo hau.

Seguru naiz estudiante asko egongo zela leize hartan eta benetan esaten dizuet, Arabak zuen behar gorria duela. Talde profesionalak gero eta inportanteagoak dira desarrollo modernoan. Talde espezializatuak, ezin hobeki espezializatuak, Arabako egoeraz ondo jabetuak. Ekonomistak, injenieru eta arkitekto, abokatu eta soziologo franko behar dira. Badu, bai, ikasle arabatarak nahiko lana.

Zenbait langile ere egongo zen eta haur ere zera esango nieke: sindikalismo berri baten atzetik gabilzanok, joan den mendeko eta beraz gairiduta dagoen sindikalismo zaharreko «errebultetan» ezin gaitzek eror. Gure etxearen aurka joatea besterik ez da. Ez zaitezte, gu bezala, tranpa guztietan eror. Burrukan zer lortzen den eta borroka zertarako egiten den jakin behar dugu, hots benetan Arabako desarrolloarentzako ona eta probetxugarri den ala ez. Hori ardatz izanik jarrai.

Orain dela guti Nafarroako espe-rientzia trixtea dugu aurrean eta

BERRIAK Duela zenbait hilabete sail beronetan agertarazi gure zurrumurrak egia bilakatzekoan dihardu. Izan ere, baldin ustekabe eragozpenik sorzent ez bada behintzat, urte baten buruan BASERRITARRi bereziki eskainitako monumenu bat eraikitze da Mungian.

Dagoeneko Jesus Torre Goirizelai getxotar irudigileak aurkeztua du zenbait aurragiri, eta, halaber, Mungia Udaletxea hautapenetan ari da. Harako monumenua Mañariako marmolez egin nahi bide da, datorren maiatzerako bukatzeko asmotan, "sanisidrotarako" alegia.

Torre Goirizelaia irudigile aski ezaguna zaigu Bizkaian, eta Gipuzkoan ere gutienik irudi bat egin du, Izarraitz gainean dagoen Loiolako Inigorena alegia.

Irailaren 2an, eratuko da Durango eskualdeko Izurtzan "Gaztetxo Eguna". Aurtengo hau hirugarrena dugu, eta, aurreko urtetan bezala, "Gerediaga" elkarteak eratua.

Irailaren eratu omen da Bilbaon Segundo Olaeta zenari eskainitako omenaldia. Omenaldi hau maitzean eratze zen, baina, astirik ez, udazkenerako utzi zen.

Omenaldi honetan "Euskal Dantzarien Biltzarra", Olaeta Ballet Taldeak eta Zikak, Araba, Nafarroa, Gipuzkoa eta Lapurdiko dantzariak hartuko dute parte.

Bilbaoko "Los Barbis" kanta taldeak Musika eta Euskal Herria izeneko "suite" delako bat aurkeztu zuen duela hamabost egun Bilbaon bertan, 2.600 entzuleren aurrean.

"Los Barbis" (hau duk izena hau) taldekoek bakarka, binaka, hirunaka eta taldeka kantatu ohi dute, euskal kanta "arina" egungo hildotan barrena abiaraziz, dehadarrik gabe, zuhurki, trebe eta alaitasunez.

Talde honen hurren saioa abuztuaren 14an, izanen da, Andra Mari bezperan, Bizkaiko Arrankudiagan.

IRAKURLEA MINTZO Mahai gainean dugu Dionisio Amundarain jaunak bidali digun gutuna. Zehatz-mehatz mintzo zaigu duela hila-bete sail honetan aipatu gure arazo batez. Esan ere esaten gure, Lafitte eta Haritselhar jaunen ustetan aro (= sasoi, garai...) behar gurea idatzi, eta ez haro. Hona erantzuna:

Agur, lankide:

Hona ni ere hitz bi hiregana.

Uztailak 1 eta 8koan, aro dela diok, eta ez haro "Hego aldeko hiztegi berriren batek edo bestek besterik badio ere". Hizkuntza barneko arazoiketan sartzeko ez nauk gauza. Baina, diokan hori ez duk egia. Ikus "Pierre Lhande, Dictionnaire Basque-Francais" Paris, 1926, 412 orrialdean: haro II S (Géz.) saison V. aro.

Lhande ez duk Hegoaldekoa. Eta hor dakarren "S. (Géz.)" laburpenak ez dik hegoaldeko idazkera denik adierazten, S = Soule (Géz = Géze), Zuberokoa baizik.

Ez zekiat zelako indarra izango duen Lhandek; baina hori hor zegok.

Horrenbestez, jarrai lanean, eta hurren arte.

ERAKUSKETA BERRI BAT Luzio Iturrioz jaunaren zuzendaritzapean Hego Euskal Herriko gizon ospetsuen erakusketa bat eratze da Donostian, Amarako Eustaquio Amilibia deitu kalean hain zuzen.

Jose Lopetegi irudigileak Bizkai, Gipuzkoa, Araba eta Nafarroako ehun eta gehiago gizon ospetsuen irudiak egiten dihardu. Dagoeneko eginak omen ditu berrogeita hamar inguru, adibidez, Urdanetan, Elias Salaberria, Legazpi, Zumalakarregi, Zuloaga, Elkano eta beste hainbatena.

Irudi soilak ezezik, irudi bakoitzarekin batera magnetofono batez gizon bakoitzaren xehetasun jakingarriak adiaraziko dira. Honez gainera, kasu batzutan —musikalari zein bertsolarien artean, esate baterako— zenbait musika doinu eta bertso hautatu entzun ahal izanen da.

Esan bezala, erakusketa honetan, Euskal Herriko (Hego aldeko soilik, zoritxarrez) gizon ospetsuen agerpen "bizi" bat

egin nahi da, historia, artetgintza, zientzia, deporte eta bestetan saiatu direnen erakusgarri.

Asmo honi guztiz txalogarri deritzagu, asmo soila aski ez bada ere. Honetan, hainbatetan bezalaxe, aukera egitea ez da erraz izanen, eta ez gure nahi besterik —gure Herrian barrena ohi denez eskale gatz— aukera hori BARRUTIK KANPORA egin izan dadin, eta ez alderantziz.

Bestalde, are txalogarriago lizateke erakusketa hori, euskal idazle marjinatu oro behingoa kontutan hartuko balitz.

IKER Jakin dugunez, euskal kulturaren zabalkunderako elkargo bat sortu berri da Bilbaon. IKER deritza eta bertan etxekotutik dagoenez gero, oraindikoa Bizkai aldera bakarrik mugatu ditu bere ihardunak; baina berehala Euskal Herri osora —Gipuzkoara lehenik— eta atzerriera ere zabalduko dela agindu dute.

Merkataritzako sistima gaurkoenez baliatzen da eta orain arte euskal kulturarentzat erdi itxiak egon diren ate guztiak jo nahi lituzke eta berriak irekitzen ahalegindu.

Gaur egun euskal kulturgintzak sortzen dituen fruiturik umoenak eskaintzen ditu: liburu, diska, cassette direlakoak,

HEZIKETA - ZERBITZU ETA KULTUR - ERAGINTZA

haurrentzako ipuinak, irakaskintzarako gaiak, gure artisten linoleum, litografia, serigrafi etab.

Horrez gainera, interesgarri zaigu beronen baitan unibertsitari talde bat lanean ari dela jakitea, eta dagoeneko presatuta duela ikastolarako zenbait testu belarrietara zaigu.

OARSO Felipe Lizaso erreteriar sutuuri esker eskura ahal izan dugu aurtan ere "magdalena" jai giron erretentiarrek argitara eman ohi duten OARSO aldizkaria.

Aldizkari berezia dugu Erreterian urtero argitara eman ohi duten hau. Aldizkari mardula, nahiko joria, ondo mamitua eta zentzuz aaldua. Propagandariak ez du ezertxo ere, eta ez du zer ikusirik —ez eraz eta ez moldez— beste edozein herrian jai egunetan argitaratzen diren sasi-aldizkarietan, zeinetan irakurleak ez dezake inolaz ere jakin programa dotoretu bat den ala zenbait lantegiren izen zerrenda aspergarria. Behar bada akatsik ere izanen du —guztionez gure egiteak ez dago— baina dudarik gabe eredutzat har dezakegu gainontzeko herriak gehienetan argitaratzen direnez gonbaratuz behinik behin.

Zortzi dira euskarazko artikulak: "Aspaldiko berriak" (K. Mitxelena), "Oroitzapenak" (Bordari), "Erreteriko Txistulariak urteak zear" (Xabier), "Aozko Literatura Erreteriarra'n. Juan Krutz Zapiarain" (Lekuona'tar Manuel'ek), "Zatoz-kida goi arnas (Mikel Ugalde), "Erreteriko Ikastola Gaur" (Bitor), "Imazio Tabuyo'k Santa Maria Magdalena Egunian Erreteriko Elizan Kantatua" (Antonio Zavala) eta "Erreteriarra ill arte!!" (Xabier).

Behar bada, gure ustetan, artikulurik baliotsuena Manuel Lekuonarena dateke. Bada besterik irakurgarrikerik ere, bai eta, beti bezala, "betegarrikerik" ere. Izenburuegatik ikus dezakegunez, bestalde, euskaldunok ez gatz bat, ezta herri izenei buruz ere. Dena den, eztabaidatan —errazkeria batez eta begi itsuan— gure iritzia soila defenditu nahirik, askotan erabiltzen dugun jakintsuren baten edo besteren egiazko iritzia kontutan hartu behar nonbait.

Azkenik, akatsak aipatzekoan ere, aldizkari honen hutsunerik larriena Erreteriarako seme zen Enrike Elizetxea idazle eta olerkaria aipatu ere ez egitea lizateke, haren jaiotzaren ehun urteburuan, gainera!!

EUSKALTZAINDIAREN BERRIAK

Andra Mari-tan, Abuztuaren 15ean, hain zuzen, Euskaltzaindiak eratu duen 1973 "Xenpelar" Sariaren epea amaitu da.

Irakurleak dakikeenez, sariaketa honetan urtearen buruan (72.VIII.15 - 73.VIII.15) edozein aldizkari eta bertso-papere-tan argitara emandako herri mailako bertsoek parte har dezakete.

Inork nahi badeza parte har, bidal bitza bertsook (bost aletan) Euskaltzaindiara (Ribera, 6 - Bilbao) Abuztuaren 20a baino lehenago, zein aldizkaritan eta zein egunetan argitara emanak diren adiaraziz.

Epaia-mahaia (Euskaltzaindiak hautatua) Juan Mari Lekuona, Mikel Itzaina, Alfontso Irigoien, Fernando Artola "Bordari" eta Antonio Zabala jaunek osatzen dute. Sariak Donostiako Euskal Jailetan jakinaraziko dira, hau da, irailaren erdi inguruan.

Donostiako Udaletxeak 15.000 ptako. emaitza eskaini berri dio Euskaltzaindiari. Diru-laguntza honekin azken gerratean hautsi zen ohitura "on" bati jarraitu nahi bide diote donostiarrek. Hobe da, bai, berandu, sekula baino. Eta... betor jarraitzaile asko.

Bizkaiko Alfabetatze Ikasaldietako erakundeak beste diru-laguntza bat eskaini dio Euskaltzaindiari. Badugu gainontzekook non ikas.

Euskaltzaindiaren diru egoera larri da oso. Laguntza hauk direla eta, euskaltzain batek baino gehiagok eskura ahal izanen du —onenen— nork bere patriatik Euskaltzaindiaren izenean aurre ordainduak.

Eta zenbait txotxolok Euskaltzaindiari diru kontuak eskatzen... ematen saltsatan bezain azkarrak balira...

BESTE ZENBAIT Donostiako Udaletxeak antzinako zilar seiludonostiarra eskaini berri dio Eddy Merckx txirrindulari belgikar ospetsuari, duela biz-pahiru hilabete Donostian bertan bukatu zen etapa bat irabazi zuela eta.

Honelako bitxikeriaren berri jakitean, berri-emaileak ez dezake jakin eskaintza hori txirrindulariaren berari ohorez den, ala antzinako zilar seilu hori ezagutarazi nahirik.

Dena den, zoritxarrez ez bide dago Gipuzkoan bertan inor gure Edortaren hainako meritudunik. Noski, inor guti dago gure artean Donostian fraka motzetan sartuko denik.

Uztailaren 30ean, San Inazio bezperan, Ondarroan ginen, Oartzungo "Intxitxu" taldearen Aralar pastoral tanke-rako antzerkia ikusi asmoz.

Ondarroako pelotalekua estali gabekoa izanik, eurikapusaia aldean generaman, aurtengo uztailak horretara behartu bait gaitu. Hala ere, ez gure frontoian sartzerik izan —are gutiago kapusai beharrik— Bizkaiko agintariak galarazi egin bait zuten ondarrutarren ekintza eta oartzundarren aurkezpenean.

"Aralar" pasturala irabazle atera zen arestian eratu den Tolosako I Antzerki Lehiaketan, bai eta edozein aldiz aurkeztua Gipuzkoako amaika herrian bederen. Hala eta guztiz ere, Erdi Aroko Teodosio Goñi zaldunaren historia "badaez-padako" gertatu zaigu Bilbaoko zenbait zentzutan.

Getxoko (Bizkaia) "Ondarreta" kanta taldeak Euskal Abesbatz Erakusketa bat eratze asmotan dihardu. Oraindik eguna edota egunak izendatzeka, ordea.

Dena den, izenak besterik badio ere, getxotarrek eraten ari diren erakusketa hori "Euskal Abesbatz Erakusketa" bat baino, "Bizkai Abesbatz Erakusketa" bat izanen da, Bizkaiko kanta taldeen bilera soil bat izanen bait da.

Ez da, egia esan, guti, ez eta hainbeste.

Asmorik bazen ere, ez dira aurtengoz —iraileko "Ferixa Nausikueta" ez behintzat— I Euskal Herriko Arkitektura Ihardunaldiak Elorion eratu. Denbora azkarregi joan zaie, antza, eratzaleei, eta Gabonetarako edo, behar bada, datorren urterako utzi da.

Hala eta guztiz ere, denborarik alferrik gal ez dadin, eta, bide batez, datorren urterako zertxobait aurreratu gurarik edo, bada sikan udazkenean hartaz zenbait bilera egiteko asmoa Elorion bertan.

Honetaz mintzo gara telefonoz Bilbaoko Ribera kalearekin, eta esan digutenez Julio Caro Baroja, Juan San Martin, Jose Mari Satrustegi eta beste zenbait jaun bilduko omen dira "Ferixa Nausikuak" jai egunen inguruan.

TXINPARTAK Julian Ugarte donostiarrak Pasaian eratu den VIII Euskal Herriko Argazki Lehiaketa delakoaren lehen saria irabazi du "Txalupa" izeneko argazki batez.

Berrogeita bosten bat ikaslek bukatu ditu aurtan Arrasaten eratu diren Alfabetatze Ikasaldiak. Ikasaldi hauk "Danok" elkarteak eratuak izan dira, Euskaltzaindiaren laguntzapean.

Gezurra dirudien arren, Bilbao dugu —Iruñe eta Tuteran ondoren— Nafarroako herriak "handiena", edota, hobeto esan, nafatar gehiago duen hiria.

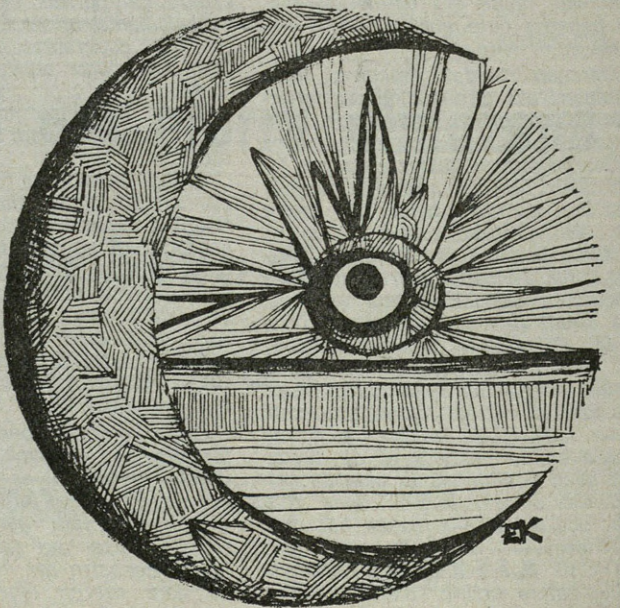
Maite Unamunok irabazi egin du Plazentziako "Sor-luzeko Gaztedia" deritzan elkarteak eratu duen Gaztetxo Idaz-lehiaketa.

Dagoeneko Legazpia eta Zumarragan emana izan da "Otamotzak" deritzan filma. Filma berri hau sartaldeko Goierri buruz egin da, Zumarraga, Urretxua, Legazpia eta Ezkioa herriei buruz, alegia.

Portugaleteko Basagoiti-Mugarra bikoteak Euskal Herriko VI Gazte Dantza Txapelketa irabazi du. Txapelketa hau Amara (Donostia) hauzoko "Donosti-Berri" elkarteak eratu izan da eta hogeita hamabi bikotek hartu du parte.

Erabaki berri denez, Urriaren 6an, Arrasaten bertan eratu da Euskaltzaindiaren Irakasle Titulua lortzeko etsamina.

AMATIÑO

HERRI ZAPALDU BAT: MOZAMBIKE

WIRIAMUKO GERTAERAK

Ez da oraingo kontua, baina azken egun hauetan herri honetan egindako hilketak aipatuz mintzatu zaizkigu zenbait herri emaile. Behin eta berriro herri zapaldu baten arazoa, egoera larria, ezin bizi, «ordena»ren jokabidea, indarra, «bakea» eta abar ikus ahal izan ditugu.

Lehenik esan dezagun komunikabide tresnak jauntxo eta indarduen eskutan daudela. Hori argi baino garbiago nabarmendu zaigu azken gertaera hauekin. Portugaleko gobernuak haseran guztia gezur hutsa zela aitortzen zuen, Portugalek etsaien asmakaria hutsa ote zen esan ere bai.

Geroztik, ordea, gauzak hestutuz joan zaizkigu. Caetanok, Portugaleko lehen agintariak, Ingalaterrara egin zuen bisitan gauzak nahastu ziren. Laboristak eta oposizioaren zentzuzkoak Mozambikeko gertaerak aztertu eta argi agertarazi behar zirela zioten. Agerkunde eta manifestazioak ez zen falta Ingalaterran egun haietan.

Marcelo Caetanok berak, uztailaren 17an egunkarietako adierazten dituztenaz, eztabaida eta borrokaldi serioak gertatuak zirela eta gertaera horien berri jasotzen ari zela aitortu zuen. Ez zen, beraz, etsaien asmakaria hutsa, zerbait larriagoa baizik.

Zabalkunde haundiko zenbait aldiarik, «The Times» eta «Le Monde»-k adibidez, gogor astindu dituzte batzuetan herri gertatutakoaren berri emanaz, bertako misiolarien txostenak argitaratuaz. Espainian, Portugal zor zaien adiskidetzagatik edo, isiltasun nabaria gorde dute. Halere interesgarria deritzagu «Vi da Nueva» asterokoak uztailaren azken alean argitaratu duen artikulua.

Portugalek bere menpean Afrikan daukan lurraldetan bada borrokarik, bada gerrilla gisa herria askatzeko egarriak. Portugaldarrek ordena ezarri nahi dute eta ez zuzentasunaren arabera, indarraren eta zenbaiten interesaren eraginari jarraiki baizik.

Indardunek bere haserrearen erakutsiaz zenbait herri jo eta xehetu dute, hauetakoa duzue, hobekiago esanda zenuten, Wiriamu herriska. Honen inguruan galdera asko egin ditezke: gauzak nola gertatu ziren? Zenbat izan dira hilak? Nolako izango ote da bizirik irauteen dutene torkizuna? Galderen zerrenda luza genezake. Patxada piskabatekin periodistak reportajea egin ere bai. Hain atseginak zaizkigu noiz behinka horrelako lanak!

GALDERA BAKAR BAT

Gure aldetik galdera bakarra izango da, edo nahi baduzue galdera baten inguruan egin ditezke gainontzeko guztiak. «Le Monde»-k ere

gainontzekoak alde batera utzirik bere muinari, problema guztiaren muinari heltzeko eskatzen duen.

Eta problemaren muina honetan datza: zer dela eta Mozambike portugaldarren lurralde? Zergatik Afrikako lurralde horiek Portugaleko estatu barruko bezala onartu? Mozambike, Angola eta abarren nortasuna, googa, nahia eta Portugalena berdina ote? Orduan zergatik hainbeste istilu, borroka, gorabehera? Etsaien maltzakeriaren ondorena ote? Orduan zergatik ez ditu Portugalek lezaken leku eta unean behar bezala salatu?

Galde hauetara jo behar dugu. Izan ere zenbaiten ustez, Portugalek herri osoak desegino ez balitu, bere babes «maitekorra» eskainiko balie, neokolonialismo gisako batera aldatuko balitz, guztia legokeela pentsatzen duenik bait baita.

Hirugarren Munduaren arazoa konpondu gabe Laugarrengoz mintzo zaigunik bada. Baina herriari dagokion eskubide eta bere etorkizuna aukeratzeko almen hori erabili ez dezan indardunak batera datoz.

Zer da beraz hitz gutxitan egin gogo nahi dutena? Kapitalismoak neo-kapitalismora aldatuz, zenbait jokabideetan amor emanaz, baina lehengoari eutsiaz, asmatu duela dirudi. Kolonialismoak ere beste horrenbeste egin nahi izan du. Hala moduzko askatasuna emanaz lehenengo lepa-zintzurretik lotuak dauzka bere menpeko herriak. Hori da, hain zuzen, komeni zaiona. Horregatik ozenki aldarrikatuko dute: arren, Portugal, ez masakerik, ez herri hilketarik, ez...

Mozambikaren historia triste, herri zapaldu baten historia duzue. Eta hemen dago gakoa. Lehenago Biafran, orain Mozambikaren, gero... Hego-Afrikan (Afrikako herri zapalduak baino ez aipatzearen) gertaera negargarriak ez da faltako. Baina, arren, anekdota alde batera utziaz, muinera jo dezagun.

MIKEL UGALDE

Kapitalistak eta komunistak eskuz-esku

Nahi gabe ere, Vienako Kongresoarekin akordatzeko da bat: tensio haundien ondoren, haundiek beren interes komunak ezagutu dituzte, eta restaurazioari ekin diote.

Eguzkialde komunistak eta mendebalde kapitalistak, gerraz gero eduki dituzten lehiak eta ezinikusiak utz, eta elkarlan teknologiko, ekonomiko, zientifiko eta komertzialean lotu dira. Edo lotzera doaz. Eta intereson mende, prest agiri dira, elkarri zenbait kontzesio politiko egiteko ere. Amerika pozik egon daiteke, Indotxinako gudua buka ahal izateko Sobiet Batasunak eskaini dizkion erraztasun eta zerbitzuekin. Sobiet Batasuna pozik egon daiteke, Europa aldean mende-mende eduki dituen interesak errekonozitu zaizkiolarik: Txinaren arazoan konzentra daiteke, kezkarik gabe. Sobietarrek jadanik ez dute «Amerika imperialista» zigortzen. Eta mendebaleko «demokratentzat» eguzkialdeko diktadurak honez gero ez dirudite hain bildurgarri eta gogalkarri: tonoz txarrekoa bihurtzen ari da diktadura komunisten kritika. Bakearen eta koexistenziaren euforia honetan, Breshnievek zera deklaratu du: herri bakoitzak bere nortasuna duen bezalaxe, bere sistema politiko eta sozial-ekonomikoa eduki behar duela. Eta sistema ezberdinen arteko, elkarlanerako ez dagoela eragozpenik.

Batak ala besteak, orain arte, sistema bion konpondu ezina aldarrikatzen zuten. Orain, ordea, sistema diferentziek inportantzia bat-batean galtzen dute, nonbait: sistema diferentziak herrien nortasun diferentziak dagozkionak baizik ez dira, inondik ere.

Ahaztu dute, batzuek demokrazia eta besteak iraultza mundiala, beti ere elkarren kontra predikatuak. Breshnieven ustez, politika egitea herri bakoitzaren esku utzi behar omen da («Breshnieven dotrinaren» mugen barruan, noski: a la Txekoslovakia, ibili gabe). Herri bakoitzak ikusi behar omen du, norberarentzat sistimarik egokiena zein den. Nazioartean, herri bakoitzaren egitura politikoaren gainetik, elkarlanean lotu behar da. Krustofek lortu ez zuena, Breshnievek lortu du: amerikanoak, frantsesak, alemanak, japonesak asmo hauetaz konbentzitzea. Eta hor hasi dira denak, zein baino zein presa gehiagoz, Sobiet Batasunarekin tratatuak egiten. Dudarik gabe, Breshnieven esito diplomatiko paregabea.

Eragozpeenen batzuk baziren, elkarlan honetarako. Bigarren Gerra Mundialaren ondoren gelditu ziren krisi-uneak (Berlin, Alemaniaren erdibikuntza, Korearen erdibikuntza, Vietnam, Israel/Palestina). Ho-

rien guzien likidazioa ere harrigarri erraz gertatzen ari da, mundu honek zirti edo zarta egin gabe konpondu ezinezkoak baziruditen ere, lehenago. Mirariak gertatzen dira orain. Nazioarteko problema zikinak lehenbait lehen likidatu behar bait dira, elkartasunari inolako eragozpenik geldi ez dakion. Konfliktu denak hautsez estali behar dira.

Zer gertatzen da? Ekonomiaren mundu guziko krisia. Problemaon aurrean kiebraz egin du fedea sistemetan.

Horrela USA-ren muga berria URSS omen bada, URSS-en muga berria mendebala da. URSS-ek mendebalaren aurrerapen teknologiko eta industrialaren laguntza biltzen du, bere ekonomia ustela saneatzeko.

Hortaz ez bait da dudarik gelditzen: lehenengo industrializazioa, izugarritzko nekez bazen ere, lortu zuen plan sistimik, problema gehiegirikin topo egiten duela jadanik. Aurten bertan Sobiet Batasunetik seitek batek mendebaldeko europoan erositako ogia jaten du. Seitek batentzako mantekila edo gurina ere Merkato Komunari erosia da. Gatza, mistoak (supiztekoak, pospoloak) eta etxe-lanetarako petrolioa urri daude, eta sarkotiketan irregularki bakarrik lor daitezke. Erosleak eskatu nahi baratzekaririk ez dago, patatak arrazionaturik daude. Laborantza sobietarrak betiko gaitz kronikoa sofritzen du: eskasia. Eta lehen hori dena ezkutatzen egin nahi izaten bazen, orain ez.

Sobietarrak garbi erakusten ari dira, kontsumo-ondasunen industriarik doi-doi edo eskasa dutela, eta hori azkar erakitzeko «kapitalisten» laguntza nahi dutela. Sobiet Batasunetik mila burutatik bostek (5) daduka auto bat: mila amerikanoetatik lareun eta berrogeitaseik (446). Auto-industria sobietarra primitiboa da: italianoek, frantsesek eta alemanek auto-industria moderno bat altxatzen lagundu behar dute. Alemanek makineria teknikoaren industria altxatzen. Amerikanoek laborantza modernizatzen. Eta, areago, Breshnieven ametsak konplizteketan, banku amerikanoak Sobiet Batasunetik izugarritzko inbentarioak egitekoak omen dira: lehenengo banku amerikanoak iriki dira Moskun Japonesez eta alemanek Sibiriako ondasunak esplotatzen lagundu behar dute.

Sobiet Batasunaren dibisa-kutxa hutsik dago: desarrolatu duen teknika izugarria, sektore edo adaska isolatu, bakanduetan, desarrolatu bait du, batez ere harmetan eta aeronautikan. Eta apenas dagoen sektoreak komertzializterik, oraingoz. Dibisarik ez edukitzean, lehen-

-gaiekin pagatzen du, Hirugarren Munduak bezalaxe. Breshnievek ez da lotsatzen, mendebalean deklaratzeko: «zuek teknologia dadukazue, guk lehen-gaiak: truka ditzagun».

Eta kapitala pronto dago truke-rako: zenbait industria sektorek ihes egiten du mendebalek eguzkialdera: kapitalista alemanentzat irabazi gehiago dakar altzairu eta ehun lantegiak Sobiet Batasunetik edo Yugoslabian erakitzeko, eta hemendik erosteko, produkto horiek Alemanian bertan sortzeko baino. Esku-lana merke dago han. Eta berdin: Alemania Federaletako iazgarro denak Alemanian komunistan egiten dira. Erraminta fabrika asko Romanian da. Lehenago Brasilerako edo Formosara joaten zen bezala, orain eguzkialdera doa kapitala: arrisku guti eta irabazi haundi bila.

Oraintsu, Romanian, prestijio politikoaren begirunerik batere gabe, Merkato Komunak «Hirugarren Mundu» bezala kontsideratzea eskatu eta lortu du. Sobiet Batasunetik berak ere «tratamendu preferenziala» nahi luke (eta batzutan lortzen du). Orain artean Txekoslovakia bere produktuekin pagatzen zituen Sobiet Batasunetik hartutako inportazioak (lehen-gaiak): orain mendebalean erositako patenteekin pagatu behar dio.

Jakina, erregalatzeko asmotan inor ez dabil hemen: mendebalek merkato berriak bilatzen ditu, eta lehen-gaiak behar ditu. Ez dio besterik gabe «lagunduko» Sobiet Batasunari. Eta Sobiet Batasunak mendebaleko teknologia behar du. Ideologia demokratiko edo sozial-iraultzagileak baino bortitzagoak dira interesak.

Eta, jakina denez, interesak trantzearen buruz desbailatu ohi du. Ssaterako, Merkato Komunak aurten Sobiet Batasunari berrehun mila tonelada gurin saldu dio, Hirugarren Munduak askotan nahi izan duen eta ematen ez zaien «salneurri preferentzialean», hau da, nazioarteko merkatuan baino askoz merkeago. Merkato Komunak gusora zegoen, azkenean «gurin mendia» nolabait tipitu zuen. Sobiet Batasunak, kapitalistek ez bezala, Txileko esperimentu sozialistari laguntzen bait dio, erositakoaren laurden bat atzera Allenderi saldu dio: erosi baino % 30 garestiago...

Eguzkialdea eta mendebala, mundu honetan herriak tinko-tinkoena lotzen dituen lotkiak lotu ditu: interes ekonomiko eta komertzialen lokarri bortitzak. Zer dira, horren ondoan, sistema diferentziak eta ideologia demokratikoak edo sozial-iraultzagileak? Hitzak, hitzak, hitzak...

JOSE AZURMENDI

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ELIZAREN BERRI

Brasil ipar-ekialdeko gotzaien dokumendua

Balitzake zer esanik franko Ameriketako lurralde handi horretaz (25 miloi biztanle ditu). Gaurko honetan, haatik, tituluari aipaturiko dokumentuari lotuko naitzaio. Jakina, ideia nagusiak besterik ez dut bilduko. Testo osoa nahi lukeenak, jo beza zuzenbide honetara: DIAL, Association pour la Diffusion de l'Informations sur l'Amerique latine, 170, bd du Montparnasse, 75014. Paris. Dakidanez, ez da oraino agertu gatzeleraz, gure inguruan bederen.

Argitalpen horren okasioa, "Giza eskubideen Deklarazio orokorraren" 25. urteburua eta "Pacem in terris" enziklikaren 10. urteburua izan da. Hain zuzen, Brasilgo Gotzai Elkarte Nazionalak joan den martxoaren 15ean okasio berdinez ageri bat atera zuen. Eta geroztik, eskualdeka, zenbait ageri atera dira Brasilen, bertako egoera larriaren ezagugarri.

Komentatzen, hobeto esan laburtzen, goazen hau, Brasilgo ipar-ekialdeko Elizakoa da, maiatzaren 6an argitaratua emana; 13 gotzaiak (tartean Helder Camara eta Frago) eta 5 erlijioso buruzagiek izenpetua. Atera orduko, poliziak jaso egin zuen.

Esan bezala, laburpen bat emanen dut, gehienetan dokumentu beraren hitzak erabilaz: Titulua bera, interesgarria da: "Ene herriaren intziri entzun dut".

EGIAZKO ASKAPENA

1. Falta ez zitekeenez, dokumentua argitaratzea ematea zuzen hasten da. "Ene herriaren mixeria ikusi dut, eta zapaltzaileek ateratzen dioten intziri entzun dut. Bai, ezagutzen dut beraren larria" (Exodo 3, 7).

Hitz horiek —diote gotzaiak— gure sendimendu beraren adierazle dira. Egiazko askapenaren atzetik dabilenaren alde jartzen bultzatzen gaitu gure herriaren egoera larriak.

Jainkoaren hitzaren argitan aztertu nahi ditugu gure herriak bizi dituen egintza eta gertaerak. Egintza eta gertaera horiek, bestalde, zinezko analisia batez frogaturik dira.

Ezin gera gintezke hitz zuri hutsetan, zentzurik gabekoetan, herriaren bizitzarekin zerikusirik ez luketetan.

Gure ustez, maila izpiritualak gizakia oso-osoan biltzen du. Horrez gero, artzai bezala, ekonomia, politika eta gizarte arazoak egiaz dagozkigu, gizakiari eta Jainkoari dagozkion neurrian.

Herriaren alde behar dugu atera, ebanjelioari leial izatekoan. Herriaren askapenaren alde.

"Askapenaren zerbitzari bezala, guztien gain geure konbertsio jarraiki lotu behar gaitzazkio, hobekiago zerbitzeko-

tan. Ipar-ekialdeko gizakiaren eskakizuna onartu behar dugu: dehadar bizian askapen-zerbitzari hori eskatzen digun hori..."

Bere askapen bidean, gizaki horrek oztupo hau nabari du: zenbaiten irabazi beharra. Horretarako, ikusten du, estadistikak eta datuak maneiatu egiten direla, "ezarritako indarkeria" zuritzekotan.

Horrez gero, lehenik, dato objektiboki lotuko gaitzazkie, gure irizpidea arinegi emana denik inork uste ez dezan.

JENDEAREN ERREALITATEA

2.—Ipar-ekialdeko jendearen errealitatea. Erakunde ofiziale-tatik ateratako berrien arauera, palduriko lurraldea dela, mixeria bizi dela. Eta Gobernuak ez dagoela ezer egoera hori hobegotzekotan.

Hona Gotzaiak dituzten dato batzuk: buruko errenta, ipar-ekialdean, 200 dolarrekia da urteko (Brasil osokoari begira erdia, eta Sao Paulo Estadukoari begira 3/1). Langabe % 23 dago. Etxebizitza faltan 2,3 miloi, 1970an % 60 analbeto zen...

Nondik nora egoera hori? Industrializazio ezatik; dirua hegaldara eman bait da horrela. Bienbitartean, jendea menpe-tasun eta aitakeria giroan eutsi nahi izan zaio, Eliza bera ere horretan errudun izan delarik.

Desarrolloaren kontrako borroka 1950ean ekin zitzaion; batez ere, 1959an, SUDENE delakoa sortuaz. Bi helburu zituen erakunde horrek: industria bertan ezartzea eta nekazaritza aldatzea. Baina, laster asko, he-goak moztu zizkion Gobernuak SUDENE delakoari; guztia, SUDENE-n asmorik komeni ez zitzaizkion kanpotikako kapitalari. Eta lurralde honen desarrolla bertanbera edo gelditu da.

Agente eragilea (ejekutiboa) agente absolutu bihurtu da. Alderdi politikoez ez dute zer egin. Expresibideak ebaki egin dira. Periodiko, batzar, sindikatu, huelga eskubideak kendu egin dira. Bizitza pribatua bera ere ez dago libre: polizia sarturik dago zirrirtu guztietan. Tortura eta hilketak egunoroko ogi egin dira.

Egoera honen aurrean galdera hau dator burura...

MIRAKULUA

3.—Zelako brasildar mirakulu? Ekonomia mailan, Brasilgo historian izan den abiada handiaren ari da arrotz kapitala sartzen. Erraztasun guztiak ematen zaizkio. Herri-dirua ere horren laguntzarako ipiniat.

Batez ere 1968az gero, Brasilek ekonomia hazkunde handia izan du. Hori ematen da egungo gobernuaren politikaren zurigarritzat.

"Ene herriaren mixeria ikusi dut..."

Baina, hor ageri dena, hauxe da: desarrolla hori beharrez ez dauden aldekoa dela. Gainera, mixeria dauden bizkar egiten da desarrolla hori. 1960-ti 1970ra, hona zer gertatu den: Brasilgo jendetza osoaren %20k, 1960an, errenta nazionalaren %54,4 zuen bere eskutan, eta 1970an errenta nazionalaren %64,1 zuen. Gainerako %80a ber- ritz, %45,5tik %36,8ra jaitsi zen.

1961tik 1970ora, egiazko jorjala behekatu egin da, eta ez gutxi: %38,3 hain zuzen. Denbora ber- rean, buruko egiazko produktore- en emendia (handitzea) %25,6 izan da. Beraz, "brasildar mirakulua" delakoa toki edere- rean gelditzen da! Gobernuak egin duena, hauxe izan da: gutxi- eneko jorjala arautu, eta lan- gilearen etorki zati bat ekono- mia-hazkunde horretaz gizen- tzen ari direnei eman.

Gutxieneko jorjala dutenen zorria horrelakoa baldin bada, askoz okerragoa da inongo jor- nalik ez dutenena, edota gutxi- nekoz behetik dutenena.

Sistemaren aldezelek, errenta nazionala banatzen hasi behar ez izateko, arrazoi hau ateratzen dute: "banatzen hasi baino lehen, pastela hazi egin behar da". Baina gertatzen dena, arrotz kapitalak produzitzen duena, kontsumitu egin behar dela. Eta kontsumitzeko herriak dirurik ez du. Orduan hau gertatzen da: arrotz kapital horrek produkzioz gintza finera jotzen duela, jende aberatsak kontsumi dezakeenera. Horrela, pro-

dukzioa bera ere, ez da inolaz ere herriari dagokiona.

Horrela, klaseen arteko lezea areagotzen doa. Eta Gobernuak da eragile bide horretan.

Mixeria hori estaltzekotan, futbolari eta besteri, aberri-mistika haizea eman nahi zaio. Baina herria ezin lotarazi dute. Ongi jabetzen da herria "ekonomia mirakulu"aren ondorioetaz. Askatasun falta, indarkeria, errepresioa, zuzengabekeria, herria gero eta behartsuago egitea, interes nazionalen alienazioa: hori guztia ez daiteke izan Brasilek bere bide historikoa aurkitu duelako seinale.

GERO ETA BAZTER- TUAGO

4.—Gero eta baztertuago. Sistema horren ondorioak gero eta garbiago ageri dira ipar-ekialdean Ekonomia eta gizarte egiturak arrazaz harkitua direla bide.

Bertako aberastasunen explotazioa bertako jendearen behar- rarak kontuan hartu gabe egin izan da hasieratik.

Eguno eboluzioarekin, hori ez da batera aldatu. Industrializa- zioa esate baterako. Produktzioa ez da herriaren beharretarako; aisa bizi direnentzat baizik.

Mixeriaren gakoa honetan da- go: lurra eta kapitala gutxi ba- tzen eskutan izatean.

(Dokumentuak, ondoren, nekazarien egoera latza kontatzen du). Ez zaio nekazariari beste biderik gelditzen: edo bertan ja-

rraitu lehenean, edo hurira joan, han ere eskulan merke bilaka- tzekotan.

Funtsean, izan ere, huriko lan- gilearen egoera ere nekazari- aren antzekoa bait da.

BUKAERA

5.—Konklusioa. Egoera honen aurrean ezin isildu da Eliza.

Badakigu, nahi ez dutenek ez digutela ulertuko. Statu quo-ren (bertan goxoren) aldeko dira horrelakoak.

Horientzat, kristau fedea, Jainkoarekiko erlazio huts da, ekintza politikoarekin eta sozia- lu ageri da: ipar-ekialdea za- larekin zerikusirik ez duena. Er- lijioa gauza pribatutzat dauka- te. Beren interesen alde, tresna ideologiko bezala erabiltzen dute.

Guk, Eliza ezin hartu dugu mundutik etenik legokeen erre- alitate bezala. Munduan zertzen da salbazioa.

Horregatik, sakramenduez gain, giza errealitateak ere sal- bazio bide izan daitezke, Jainko- arekin elkartzeko bide.

Salbazioa ezin definitu da munduaz kanpoko errealitate bezala. Hemen bertan hasten da salbazioa. "Oraino" burutu ga- beko betiko bizitza, "jadanik" emana digu Jainkoaren Semeak.

Gaurko agintari esklabuzaleak antzinako Faraon hura bezala dira: ez dituzte haintzat hartu nahi herriaren borrokan ageri diren salbazio balioak. Ez dute ikusi nahi Jainkoaren indarra behartsuen indar bizian.

Egia esateko, Elizak ez du be- ti bere egitekoa bete: bere igeri- letza, bere ebanjeliozko eginki- zuna. Baina, Jainkoaren hitza egunoro ari zaio belarrira, da- mu dadin, eta "antzinako mai- tasunera" itzul dadin.

Hona beraz gure aitorpena: Brasilgo ekonomia eta gizarte egiturak zapaltzaileak dira. Arrotz kapitalismoaren zerbitzari. Egoera hori ez da, ez gizakor ez kristau. Aberatsak aberatsa- go, behartsuak behartsuago bi- lakutzen dira.

Pobretasun hori, naturaleza- ren pobretasunetik ez, baina gi- za bihurriketatik dator.

Nazioarteko kapitalismoa, be- rari dagokion kultura ezartzen ari da mundu zabalean. Zapal- kuntza estaltzeko moduko kul- tura ezarri nahian.

Klase gizarte hori, klase bo- rrokara doa ezinbestean. Zapal- tzaileek ez dute horrelakorik ikusi nahi. Baina azpian daude- nak gero eta argiagotzen ari dira.

Mendeko klaseak ez du beste irtenbiderik: produkzio bidean jabetasunera doan bideari ekin eta eutsi.

Ebanjelioak honetara bultza- tzen gaitu: gizarte berri bat egitera.

AMUNSA

DEPURACION DE AGUAS S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILBAO

LIBURUAK

“UMETROAK”

IRAKU-IDADKETA LIBURUA

Ona emen txikitxoentzat liburuxka polit eta apaiña. Ona, askoren-tzat guztiz arrigarri gertatuko dan liburuxkoa. Beste munduko gauza-rik ez daraman arren, alderdi asko ditu oso bitxiak, oi ez bezelakoak. Zein adinietako umeentzat? Bost urtetik seirako aurrentzat egina da. Urte batez edo biz ikasketa-oñariak artzen ikastolan ibilli diranentzat, ain zuzen ere.

Eztabaida luzeak izan dira arazo oni buruz: zein da adinik egokiena, umetxoak irakurtzen asteko? Sei urte ingurua uste zuten zenbaitek. Adibidez, Virgil Dickinson'ek, Morphet'ek eta Washburne'k, adiniez sei urteko izatea baiño areago eskatzen zuten: buruz, adimenez, eldutasunez sei urteko bear zuala aurrek, irakurtzen asteko.

Baiña jaun auek aurrari berari bakarrik begiratzin zioten, agian; eta etzuten aintzakotzat artu irakurtzen irakasteko ERA. Aurraren adimena eta eldutasuna, IRAKAS-KERA egokiaz lotzen diranean, sei urte baio leenago ere gai da edozein umetxo irakurketa ikasten asteko, Carroll'ek dionez.

Eta gauza bera ikusten dute ikas-toletan ari diran Anderioek ere: 4 urtetik 5'erako maillan eta ikastaro osoaren buruan, kalterik gabe ta erraz asten dirala aurrak irakurketa eta idazketa ikasten; asiera besterik ez baiña. Gero 5'etik 6'ra-ko ikastaroan aurrerapen aundia egiten dute oso erraz; egoki lagunduaz-eta errazago.

—oOo—

Esan dugun asiera oro maillaka egitekoa da. Izki aotsdunak edo bokalak irakasten dizkiete lenen; eta auek ere apurka, aldi luzearen buruan. Entzun eta ikusiaz batera, beraiek ere esan eta egina. Eta izki bakoitza bere soinketaz lagunduta. Geroago, berriz, txotxez tajutzen dituzte izkiak.

Aurrerako ere alderdi on eta erraztasun aundiak eskeintzen dizkie umetxoeri TXOTXAK erabiltzeak. Buru-lan aundia eskatzen die txikitxoeri irakur-idazketa ikasteak, aspaldi ikasi genduanori ala iruditzen ez ba'zaigu ere. Orregatik-eta erraz-bide geiago eman bear zaizkie, beraz, gure txikiari.

Izki eten edo izki nagusiak ikasten dituzte nekerik gutxienaz, Ferruccio Deva irakasle-idazleak aitortzen duenez. Eta izki auek —batez ere irakur-idazketak, biak batera doazenean— bestelakoak baiño errazagoak dira egiteko edo idazteko. Ontan, berriz, oso egokiak gertatzen dira TXOTXAK: eskuentzat zailtasun gutxiago, irakur-idazketan burua lantzeko erraztasun geiago.

Bestalde, aurrentzat garrantzi aundia du ikumenak bere ikasketarako. Ortan ere egoki gertatzen zaizkio txotxak, izkiak ikutuaz eta eskukatuaz egiten ditualako.

Ikumena esan dugunez, arira dazoz Friedrich Steinwaachs irakas-

learen azterketak, Aquisgran'en egin eta Hanover'en azaldu zituenak. Ikumenari dagokion buru-alderdia geroago lantzen omen da, itzari dagokiona baiño. Orregatik, arkatzez idazten azkarregi edo goizegi asteak, atzerapena ekartzen diola aurrari; idatzi ezinik ari dala, indar geiegi egin bear du aurrak eta, erraz landu ordez, beartu egiten du bere burua.

Ageri denez, TXOTXAK erabiltzeak, bai idazteko eta bai marrazkiak egiteko, ez dakar kalterik, ez du atzerapenik sortzen. Txotx edo ortziak erabiltzeak erraztasuna ematen du, baizik.

Liburuxka ontako izkien tankera, arrigarri gerta ba'daiteke ere, goian esanari loturik doa. Txotxez egiten diran izkien tankera eta egitura berekoak ditu UMETXOAK izeneko liburuxka, irakurtzeko eta idazteko bide errazagoa jarri nairik ikastole-tako nexka-mutikoeri.

—oOo—

Orain arte esanaz gainera, go-goan artzekoa da, liburuxka ontako itzak aukeratzekoan erabiltako aburua. Urte askoren buruan eta jarduketa ugariaren ondoren bildutako etekiña dala esan bear. Ez dira alperrikakoak izan Zipitria eta Irastortza'ar Elbire irakasle ausarta eta bide-urraztailearen saiaketak: arixe zor zaio lan onen sustaia, jarraitzaileen ekiniez liburu bihurturik agertu baldin ba'da ere.

Itzen aukera, beraz, ez da beti esan-naiari begira eginga. Zenbait aldi, asko begiratu zaio irakurtzeko eta idazteko erraztasunari, maillaka eta apurka zailduaz. Orrela, ba-dira ulertzeko mamirik gabeko itzak; baiña maillaka zaildu bear-rak eskatuta ipiniak eta, bestalde, umetxoentzat jolas-kutsu dutenak. Ez arritu, bada, zenbait itz, oi ez bezelako ebakirik aurkitzean; itzaren jatorri-sustaietara jo ezkerro, agian, eztabaidarako bide sor daiteke. Liburu ontan, ordea, «fololojia» baiño areago artu dute kontuan irakaskintza eta «pedagogia».

—oOo—

Euskalki bat baiño geiagokoen artean elkar-lanez burutua da. Ume ain txikientzat denez, itz ez-egazunik gerta ez dakion, bere etxegiroan ezagunago dana ere ipini egin zaio alboan: aiton = aita, amon = amama, izeba = izeko, e.a. Aditz-jokaldirik danean ere bietakoak ditu. Aalik euskaldun gei-entzat ulergarri izan daiteken euskeraren billa emandako oinkadak dira; ori da beintzat asmoa.

Zenbat-eta egokiago erabiltzen jakin liburuxka au irakaskintzan, ainbat-eta etekin ohea ateratzen lagunduko du, ainbat-eta emaitza joriagoak lortzea erraztuko.

Gaztariaga'k

ONDARRUKO HERRI-IKASTOLAN

E.G.B.-rako irakasleak behar dira.

Deitu goizetik 24 urrutizkiñera

edo idatzi «EGUNSENTIA» Cooperativa de Enseñanza

Cruceño 9

ONDARRURA

SASIOLA ZALEEN ELKARTE BERRIA

1517 urtean eraiki zen abadetegi zaharra berriro asmoz

DEIA

Uztailaren 29an. Sasiolan ginen. Denboraz jakinarazi ziguten igan-de hartan Sasiolako Abadetegi zaharrean eratzeke zen biltzarraz, eta bertara abiatu ginen goizeko hamar-ak eta erdietan, adiarazitako ordu berean, alegia. Gu heldu bezain laster heldu zen Debako erre-torea ere, Aita Arrinda, harako biltzarrean eratzaile eta ardura-duna.

Ondoren, pixkanaka pixkanaka hasi zen jende mordoxxa bat azal-tzen, ez gehiegirik egia esan, guz-tira ere berrogei inguru, Sasiola bailadako baserritarrek gehien bat. Debatarreko poto egin zuten, tama-lez, igande goizeko ondartza Sosio-lako horma zaharrak baino inter-esgarriago, nonbait.

Jendea biltzen ari zen artean, Don Anastasiok erakutsi zigun eliz-barrua. Hango egoera tristea ez dago hitz kozkorretan azaltzerik. Teilatua guztiz zulatua, habeak ki-li-kolo noiz eroriko. Hilobiak erdi irekiak, aldaera izorratua, intxaur-beltzeko erretablo barrokoan txo-riak kabi. Sandu irudiak mantxu, sudur-motz, erretablotik kanpo zen-bait, ertz batetan umezurtz bildu-rik.

Sasoi batetan San Frantzisko Abadetegi ospetsu izan zena (gero herriak San Antoniotzat bihurtua) gain behera dator azken ehun urte-tetan. Zenbait mintzo da azken bolada honetan haren egoera lar-riaz. Zerbait egin beharra omen dago, eta egitekotan lehen bait le-hen, gero alferrik gerta ez dadin... Nork egin ordea?

BILTZARRA

Eliz-atarian meza entzun ondo-ren, Aita Arrindak ekin zion bile-rari meza ospatu toki berean. Hitz gutitan azaldu zuen arazoa, hots:

1.—Sasiolako Abadetegia gain be-hera dator.

2.—Erretabloa da bertako gauza-rik baliotsuena, eta, hain zuzen, zorionez, ontxoan dagoena. Jakitu-nek diotenez, urte pare bat iraun dezake usteldu edota erabat alfe-rrik galdu gabe.

3.—Erretabloari dagokionez soilik, izan da azken urteotan zenbait as-mo. Donostiara eramane nahi izan da, Santa Maria elizara nahiz San Telmo Museora. Bai eta gero, Aran-tzazura ere.

4.—Honetaz arduratu direnek edo-ta Donostiara eramane asmoz ihar-dun dutenek ez dute inoiz Deba herriarekin ezertarako kontatu, are gutiago Sasiola bailadakoekin.

5.—Elizaren jabetasuna. Norena da? Lehen frantziskotarrena, nos-ki. Baina Mendizabalek eragin zuen desamortizazioaren ondoren (XIX mende erdi aldean ez jakin, ordea. Dena den, azken urteetan Debako Parrokia eta Sasiolako baserrita-

rrek San Antonio egunez (Ekaina-ren, 13an.) eta beste zenbaitetan hartaz baliatu izan diren bakoit-zean ez du inork inolazko jabetas-unik erakutsi.

Jakina denez, ordea, aldameneko konbentu zaharra elgoibartar batek erosi zuen. Nori erosi zion?

6.—Sasiola zaleen elkarte bat edo horrelako zerbait sortu beharra, arazo gutzi hautaz saia eta ardura dadin.

ELKARRIZKETA

Ondaren elkarrizketa bat sortu zen. Zenbait zioen erretabloa de-la baliozkoena eta Donostiara edo norabait eramane beharra dagoela. Beste zenbait zioen, aldiz, hori ela, baina inolaz ere sasiolatarre-na. Erretabloa ateratzen bada, gai-nera, eliza behin betiko gain be-hera etorriko dela.

Beste batek dio, erakunde ofizia-len bat erretabloa eramateko prest dagoela, eta horren ordez ermitta berri bat egiteko. Hauzia ez dela berria egitea erantzuten zaio, za-harra baliaraztea baizik.

Hauzia, behingoz, honetan datza: Erretabloak Sasiolan gelditu behar badu eliza konpundu beharra dago nahi eta nahi ez. Eliza garau hori eraberritzeko eta gero mantain ahal izateko ahalmenik ba ahal dago Sasiolan? Jira eta buelta, hontaz eta hartaz benbait erabaki har-tzen da.

ERABAKIAK

1.—Erretabloak Sasiolan jarraitu behar duela, eta eliza ahal den eta behar den neurrian eraberritu.

2.—Sasiola zaleen elkarte bat sortu, diru-laguntza lort ahal izateko. Elkarte honen baitan batzor-de bat izendatu, ekintzak erakarri-

ko dituen lan eta arazoak zuzen ditzan.

3.—Sasiola Zaleen Elkarte hone-tan parte hartuko dutenek, behin-go 1.000,— ptako saria eskainiko dute. Mila peseta emanen litzuke-ten mila bazkide nahi lizateke bi-latu.

Erabaki hauk onartzen dituzte, bai eta izenak eman ere, honako baserri hauek: “Sindika”, “Sasio-la”, “Antzuitza-goikoa”, “Antzuitza-bekoa”, “Mirapros”, “Goikoetxe”, “Istiña”, “Antzondo” eta “Artza-bal”. Hauz gainera, beste bostek eskaintzen du bere laguntza eta ar-dura.

Batzordea, berriz, honako hauek osatuko dute: Sasiola bailadaren izenean, “Sindika”, “Mirapros” eta “Artzabal” baserrikoek. Deba herriaren izenean, berriz, Migel Irion-do jaunak, Parrokiako ordezko ba-tek, eta Udaletxeko ordezko batek. Horrez gainera, beste debatar bat ere nahi lizateke.

AZKEN HITZA

Sasiolako Abadetegi zaharrean egoera erabat larri da, bai. Honela diote arte-zale guztiek, jakintsuek, agintariek, arduradunek, Donostia-ko eta Madril-eko kultur-elkar-teek eta beste amaikatxok.

Horrenbeste hileta eta azkenean herri xumeak hartu behar izan ditu neurriak. Honetaz, beste hainbate-tan bezalaxe, jendea mintzatuko da merezi ote duen galdutuz, bihozka-da hutsa ez ote den, zertarako eta horrelako xoxokeria ugari.

Edozein gauzaren garrantzia eta balioa ezagut ahal izateko, hartaz jabetzeko, hura bizi behar da, hura sentitu, haren hutsunea nabaritu. Zergatik eta zertarako galderek he-rri deserrotuetan bakarrik dute le-ku.

Luis A. Aranberri

Sasiolako San Frantsisko eliza

EUSKALTZAINDIAK

Euskali Herriari
Laguntza deiaEuskaltzain liak argitara berria duen
liburuxkareu azala. (Ikus lehenengo
orrialdea)

EUSKALTZAINDIA

UZTAILEKO BATZARREAK

Joan den uztaileko 27an Euskaltzaindiak bi batzarre egin zi-tuen Donostian: bata berezia eta bestea arrunta, goiz-arratsalde-tan, Gipuzkoako Diputazioaren jauregian.

Goizeko bilkura berezian aditz laguntzaile batuari birrespena (ratifikazioa) eman zitzaion. Beraz, oso-osoko onartzea izan du lan honek.

Bilkura berean eskola-hiztegiaren 4,5 eta 6. hitz-zerrendei be-hin-behineko onartzea eman zitzaion.

Batzarre arruntean, berriz, bilkura berezian eginen kontu eman zen. Eta har-emanen saileko beste zenbait gauzaren artean, ho-nako gai hauek erabili ziren:

Donostiako Udalak urteka diru-laguntza ematea erabaki due-lako berri pozgarria eman zen.

Juan San Martin idazkari jaunak bere txostena irakurri zuen, gai honi buruz: “Usa leku-izena eta bere esanahia”.

Josu Oregi euskaltzain laguntzaileak, berriz, beste txosten bat irakurri zuen gai hontaz: “Leizarraga, Bonaparte eta beste”.

Arrasaten uztailearen 7an, euskal irakasle titulua lortzeko egin-dako etsamene berri eman zen. Bigarren deia egiten da urriaren 6rako, toki berean, arratsaldeko 4etan.

Eusebio Maria Azkue lekeitiar olerkariaren omenaldiaz zer-ikusi duten zenbait pundu aztertu ziren.

(Euskaltzaindiko Prensa Bulegoaren Agiria)

eibar

EUSKAL UDALEKUAK

Uda eltzen danean, lantegiak isten diranean, ikastolak ilabete dala bukatuta daudenean, Eibar utsik gelditzen da. Ogei egunerako, ilabeterako, il birako, jende asko eta asko irititzen da toki berrietara, oporrak arik eta ongien igarotzerara. Ta... beste erri batzuetara joaten diranean artean, umeak dira geienak. Osasunagatik, lagun berriak egiteko edo sendi osoa batera eta bestera erabiltzea oso garestia dalako, guraso askok udaleku edo kolonietara eramaten dituzte aurkak.

Udalekuen artean kide askotakoak daude eta batzuek euskeraz dakiten umeentzat bereziak dira. Ume asko daude euskeraz itz egiten dakitenak eta euskal udalekuetan, beste gauza askorekin batean, izketan dituzten erroak zuzentzen ikasten dute.

Urte batzuk dira kide ontako udalekuak asi zizala eta erantzun ona ematen ari dirala. Anetatik batzuk Naparroako Beire eta Abaigar erri-txoetan daude.

Beirekoa askok ezagutuko dezue, azkenengo urteetan Eibartik ume asko joan bait dira aruntz. Abaigarkoa berriz, orain arte Saturraranen zegoanaren ordezkoa da.

Aurten 220 ume joan dira udaleku aietara, 6-7 urtekoak Beirera ta 11-12-13koak Abaigarera.

Zerbait geiago jakitea ona litzakeala eta M.ª Paz San Martin eta Jesus Arrieta apaizarengana urbidu naiz, berak ibili baiziren bere garaian laguntza eske. Oso ondo artu ninduen eta udalekutan sukaldaritzan jardun dan eibartar andre bat aurkitzeko zoriona ere izan nuan.

—Nolakoak dira Beire eta abai-garko udalekuak?

—Beiren degun etxea Korazonisten konbentu bat da. Orain ia utsik dago eta emen eukitzen ditugu txikienak. Inguruan lur asko dauka eta umeak ez dute emendik irten bearrik ere beren jolasetarako. Abaigarkoa baserria izandakoa da eta urrean erreka ere badu, igari egiteko modukoa.

—Zenbat ume izan dituzue aurten?

—Danera berreun ta ogei: 120 Beiren eta 100 Abaigarren.

—Eta nagusiak?

—Amasei neska-mutil begirale eta sei andre sukaldari Beiren. Amabi begirale eta lau edo bost sukaldari Abaigarren. Umeak taldeka banatzen ditugu eta talde bakoitzeko arduraduna da begiralea.

—Ikastolei loturik al daude udaleku auek?

—Ez, ez dute zerrikusirik ikastolekin. Ala ere, ikastoletan zabalitzen ditugu udalekuen berriak eta, etortzen diran geienak ikastoleetako umeak dira.

—Zer egiten dute egun guztian udalekuan?

—Egunero, begiraleak, egin-gaiak prestatzen dituzte eta orrela umeak ez dute aspertzeko biderik. Jostuz betetzen dituzte beren eginkizunak. Txikienak eziketa eta alfabetatze piska bat izaten dute, bai izketan eta bai idatziz egiten dituzten utsak zuzenduaz. Nagusiak berriz, gauza aietaz gaitzera euskal kondaira eta gizarte legeak ikasten dituzte. Gaur batzar bat egiten da.

—Laguntzarik izan al dezute?

—Bai. Gure eskariari 250.000 pezeta erantzun diote erritarrek. Fagor eta Firestone lantegiak ere laguntza ederra eman digute, besteak beste. Oraindik norbaitek dirurik eman nai balu, azken orduko zuloak betetzeko ondo letorkeala esan didate gaitzera.

BERRI MOTZAK

—Urteroko S. Juanetan bezela, udalak sariketa bat antolatu du euskeraz ta erderazko idatz-laneri buruz. Aurtengo sarituak auek izan dira: Elena Elkorro, Arantza Idoyaga ta Iñaki Basauri, euskerazko lanetan. Bascaran ta Martinicorena, erderaz. Zorionak danori, baina ez arrotu gero!! Euskeraz egin dezutenok beintzat zorionak eman gurasoei ala erakutsi dizuetelako.

—Arraten aspaldian egon ez zutenok arrituta geldituko zerate elizan egin diran aldakizunekin. Margo berriak ere arkitu dituzte lengo Golgota mendikoa ostein ta konpontzen asi dira. Polita gelditu bear da benetan!

ODILE

gabiri

Goxo ta isilkiro agur egiñaz egunari mendi gaillurak lastanduz illunabarra nabari; baiñan ez genion bildurrik zetorren illun beltzari, gure biotzak argi zeuden eskerrak Don Bibianori. Bere ezpañak irripar aur eta aman berriari, zenbat zor diogun zenbaitxo berari, ez dedilla alper izanainbat izerdi, ez, Euskal Erriko amak otoitz Jaunari galdu ez zaitean zenbait eskari egingo diogun zure Mikel Deunari.

Gabiriko ama batek

pasai donibane

PASAI DONIBANE HAUNDITZEN

Iñularrietak eskaintzen didan egokiera hau neregianatuz, Psai Donibanen hazikera dela eta hona hemen zenbait gogoeta.

Azken urte hauetan Meipiko inguruak arrotz edo kanpotar jendez bete zaigula gauza nabaria eta nabarmena da. Espainiako toki askotatik, eskualde askotatik etorritako jendea bizi da bertan. Gehienak langile soilak ditugu.

Jendetzaren etorrera dela eta ha-maika buruauste, hauzi eta problema sortzen da han eta hemen. Berorien egoera ez da txantxetako gauza. Dituenak eta ez dituenak utzi eta gutartera etorriak zaizkigu.

Kanpotik etorriak direnez gero bertako egin behar. Honek ere lanak ematen ditu. Ezagutzen ez denik ez omen da maitatzen. Eta gure nortasuna erakus eraztea ezinbestekoa zaigu. Ez gaituzte etsai (norbaitzuk horrelakoak erakusten ahalagintzen badiara ere), gure gisa bizi nahi dugun herri bat baino ez gera. Jakina, gure historia, gure egiturak, ekonomia eta abar kanpotarrek ezagu ditzaten, lehenik etxean hasi beste erremediorik ez dugu.

Eta hemen dago lanik asko egiteko. Demagoia merkea egiten dabilenik bai baita. Ur nahastuetan arrantzan dabilenik, alegia. Eta Pasai Donibane, itsas ertzean toki egokian egon nonbait...

GARMENDIA

HUNTAZ ETA HARTAZ

Barka bezait Txillardegi euskal idazle emankorrek, berak idatzitako liburu baten izen-deituraz bataiatzen baldin badut artikulutxo hau; izena jarri ondoren konturatu bai naiz «lapurketa» honetaz. Dena dela, bien artean zer-nolako alde ikaragarria dagoen irakurle espabiltuak ikusiko duenez, lasai geldi nadin eta aurrera jarrai dezadan.

Urtearen zehar, joan den herriko festetatik hasiaz, zenbait eginkizun aipatu nahi nuke lantxo kaxkar honetan, laburki bederen. Irakurle bizkorrek suma lezake arazo edo problema guziak ezin direla argi eta garbi adierazi asteroko honetan. Honen zergatia, «bizkorra» zeranez, arkituko duzula ez dut zalantzarik.

EUSKARAZKO KLASEAK ETA ALFABETATZEA

Udazkenean talde politik osatzen genituen, bai euskeraz ikasi nahi zutenentzat eta baita irakurtzen-idazten nahi zutenen artean ere. Ez ginen gehiagorik elkartu, herriko biztanleei begiratzan badiogu behintzat. Baina tira! Hasi ginanok amaitu baldin izan bagenu, gaitzerdi!

Emeki-emeki ikastaroaren zehar, pot egiten hasi ginen: «Lanpetua nabilek bolara honetan», zioten batzuek; «Aste honetan ez nauk etorriko (behin-betiko ez azaltzeko)», bestek; «Zail xamarra egiten zait aditza, zenbait hitz...» aitorzen zuten haiek. Taldeak horrela deseginez joan ziren, bat, bi (edo batez) ikasle geldituaz.

Euskeraz eta euskal kulturaz jabetzea, ekintza premiakoenetako

bat dela eta dagoen zapalketatik (alineaziotik) jaso behar dugula, buruan sartzen ez zaigun bitartean, ez dugu serioski hartuko HERRIA osatzen duen alderdi hau.

SAN JUAN ES TAN PEQUEÑO

Horrela hasten zaigu, azkeneko urte hauetan, asmatutako abesti hau eta honela jarraitzen du: «Que no se ve en el mapa, pero jugando al remo a todos los empapa».

Nik ez dakit nork sortu duen kanta kaxkar hau; baina, kalte ederra egin digu euskaldunoi. Gu mutil koxkorrek ginela, bai erdaldunak, bai euskaldunok estropadak zirela-eta, euskal abesti hau kantatzen genuen: «Bat, bi, hiru, lau...» eta errepika: «arrautza kxokolate oiloa lehenbizi, behar merendatzeko botila arduekin».

Orain berriz, «San Juan es tan pequeño» delako kanta hau dugu ahoan. Lasai egon diteke, horregatik, asmatu zuena!!

Gure kanta betidanik «Bat, bi, hiru, lau... arrautza txokolate...» izan da; eta estropadak direla-eta, ez dugu aurrerantzean besterik kantatu behar. Edo bestela, ea nork euskeratzen duen erdal kanta hori!

LANTEGI ARAZOAK

Arazo edo problema gordinak ja-tzaio.

san behar izan ditugu, hau da, larri dabilzen lantegienak eta lanuzteak. Astilleros Luzuriagak, lanuzte luzea igaro zuen. Alderdi bakoitza sokatiran ibili ondoren, 40 eta gehiago langile kaleratuak izan ziren. Azkenean, laneratu ziren langile guziak eta kaleratuak... kalean. Egun, batzuk, lan seguru bat bilatu ezinik dabilza eta «eventual» gisan ari dira lanean.

Beste aldetik, Pysbe bakailo lantegia larri dabilela ekonomiari dagokionez, denok dakigun arazoa da. Azkeneko hilabete hauetan, gauzak zuzenduz zihoaztela zirudien; baina, une edo momentu honetan, ba dirudi lehen bezela dagoela arazoa eta itxeko arrixku gorria ez dela izkutatu.

Conde, hau ere bakailo lantegia, gaizki dabilela jakin dugu. Azkeneko bi hilabeteetan, ez dute langileek lansari erdia besterik jaso. Eta jakina, nahiko kezkatuturik dabilzkigu hemengo langileak.

IKASTOLA

Bukatu den ikastaroan, 220 haur ibili dira. Hauetatik 21 Lezoko ikastolatik etorriak eta bi, S. Pedroko ikastolatik. Zazpi irakasle ditugu: bost tituludunak eta bi languntzileak direlarik.

Pedagogia alde batera utziaz, guk baino gehiago dakitenak hitzegin dezaketelako, ekonomiari lotuko na-

Euskal Herriko ikastola gehienak bezela, zorra franko du gure ikastolak. Zorra hauek arintzeko, era askotako iturriak erabili ditugu: Jaialdiak, laguntzaileak, erakundeak eta abar.

Hona hemen zer jaso dugun zenbait erakundetatik:

Pasai Antxoko Bizkaia Banketxeak	2.500 pta.
Pasai Antxoko Gipuzkoano Banketxeak	5.000 »
Pasai Antxoko A. Kutxa Probintzialak	5.000 »
Pasai Donibaneko A. Kutxa Muzizipalak	10.000 »

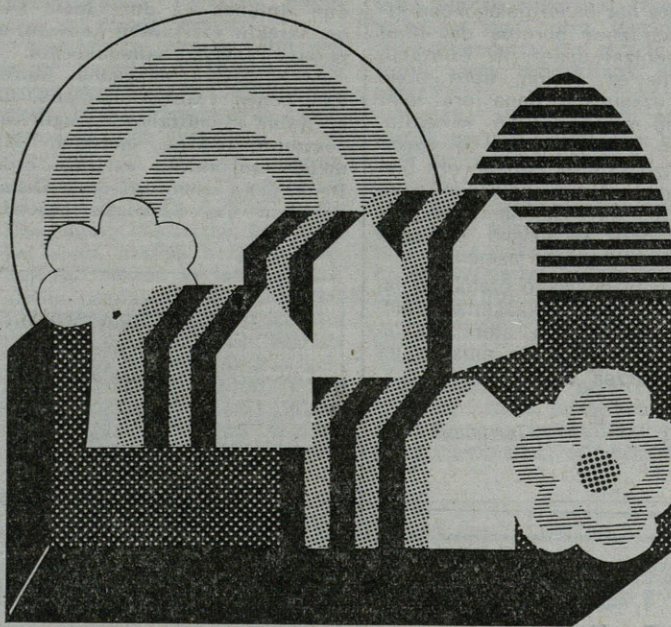
Gainontzeko Banketxeek ez digu-
ta ezertxo eman.

Lantegietara makina bat eskutitz edo karta idatzi izan dugu laguntza pittin bat eskatuaz; baina, inork ez digu erantzun.

Gaur egunean, ikastolak duen arazo larrirenetako bat zera da: Seguro Sozialetan bere irakasle (profesore) guziak sartu beharra. Alegia: Gaurkoz irakasle berri bat hartzen baldin badugu, langileok ditugun S. Sozialetan sartu behar ditugula. Zama astuna benetan! Hala eta guziz, ez dezagun etsi eta altxa dezagun burua problemei arpegia emanaz. Elkar gaitzean, elkartasunak garaipena bai dakar!

IÑALURRETAK

ZOZKATZEN DITUGUN 4 ETXE-BIZITZETATIK BAT IRABAZI DEZAKEZU

Udarako lau bizitzako zozketa ontan Noiznaiko, Bizitzako, Erbesteratuen ta Aldi-jakiñeko kartillak sartuko dira.

Abuztuaren 14 arte jartzen diran milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat emango da, ta beste zenbaki bat jarrita dauden 5.000 pezeta bakoitzeko, milla pezeta sartuezkero. Aldi-jakiñeko kartilla bakoitzaren zenbakiak artzeko, beste milla pezeta sartu bear dira Noiz-naiko kartillan.

Abuztuaren 14 arte

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

AGURRA

Herriko jaiak ditugu laster.

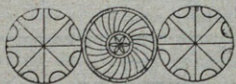
Debako jai egitarauaren ardatza zezena dugu.

Beste antolaketek urteroko giroa izango dute.

Debarrok, egun hoietan, pozik, alai ibiliko gara; gure aurrekoek bezala ospatuko ditugu jaiak.

Arrotzak ez dira gure artean baztertuak izango, besarkatuak eta herrikotzat hartuak baizik. Debarren ezau-garri bat da aipatzen dugun hau; jarrai dezala urte askotan. Bainan zorion garai hontan ez gaitezen ahaztu gure artean ez direnez. Batik pat beren herria maite eta lanean ari zirela urrutiratuak izan zirenez. Hauen-tzat denon oroipen maitakor bat.

IDIAKEZ

SANROKEAK

Lantegietan murgilduta bizi gera-nok harrituta gelditzea sarri asko-tan atzo izan zirela gabonak eta gaur Sanrokeak, ez da milagro, bai-na bai denborari jarraitu ezinik ga-biltzanok, ai zahartzaroko arnas es-tuak! nola dugun nahiko indar eta kemen bide ertz batean itota gel-ditu gabe aurrera jarraitzeko.

Baina, nora dijoala denbora hain azkar ero-ibilera horrekin? Ez gaitu ikusten orain urte gutti ume izan-du ginanok hirurogei urte osatu di-tugula eta bihotzeko taupadak edo gibe-leko ezbeharrak errenka utzi gaituala?

Hik jakingo duk, Denbora, zer egiten dean; ba zekiat hire aurka ezin nezakeala ezertxo egin, baina, alu bat aizela esan gabe ez nauk geldituko. Soralezetarrok esaten du-gun bezala: Artik berori ogi gai-nean!!

Hemen ba Sanrokeak, debarron-tzat urteak dituan egunik alaienak. Plaza Berrian, zezen plaza. Non an-tolatu ote dute gure agintari pres-tuak toki egokia enparantza horre-tan izaten ditugun automobilak gor-detzeko? Eta zergatik ez toki hori zaintzen jarraitu gure herriko plaza nagusia, Udaletxekoa, garaje ez de-din izan urte guzian?

Hilabete aurrez, gazteria eta umeak ere, neska mutilak, herrian diren gela, almacen, txabola etabar, ikuslax dituzte beren «bodegak» jar-tzeko. Mahaia, aulkiak, ardoa, pape-rezko ikurrinak, nahiko belar berezi eta okela nahiz arrain gertatzeko sukaldetxoa, mota guzietako suz. Egur-ikatza, sutaia edo butanoa.

Egunaz, okela errea, gauaz bara-tzuri zopa eta beste zertxorenbat.

Antzez-tokia gerturik dago.

Andre Mari bezperan, eleiz do-rreko kanpaiak dantzatzen dute arra-tsaldeko lauretan. Doinu ederrago-ko kanparrak...

Gero, Ozio-Bideko danborrada. Mututu zan nire danborra, Iziartxo, denen irudi bezala espetxean dane-tik. Elkar ikustean, ala dedila, eta

izango, bihurtuko nahiz lagun ar-tera.

Andre Mari egunean, herri-meza eta horrelako jaialdiren bat, arra-tsaldean, etxean ongi bazkaldu on-doren.

Gero dira kontuak. Hor duzu he-rri guzia kalean, zahar, gazte, ume, ar eta eme. Dantza, ardo, txaplio, polbora usai, abesti eta asmatu di-tezkean izkanbila denak. Gau guzi-koa.

San Roke eguna. Dulzaineroak goiz-goizetik eguna zabaltzean.

Lersundi kalean, zezen plazan, Deba dena.

Zortzirak.

Hemen direla,
belbeltzak
basutan,
gorri-beltz
bestetan.
Adar zorrotzak.
buztana,
nork daki
napar zezenen
buztana
labur ala luze dan
Lersundi kalean
plazaruntz
datozenezan?

Egun bat, bi, hiru, toriero, zezen eta dirurik gabe gelditu arte. Deba apurtzeko herriak ez dela inguru-etan.

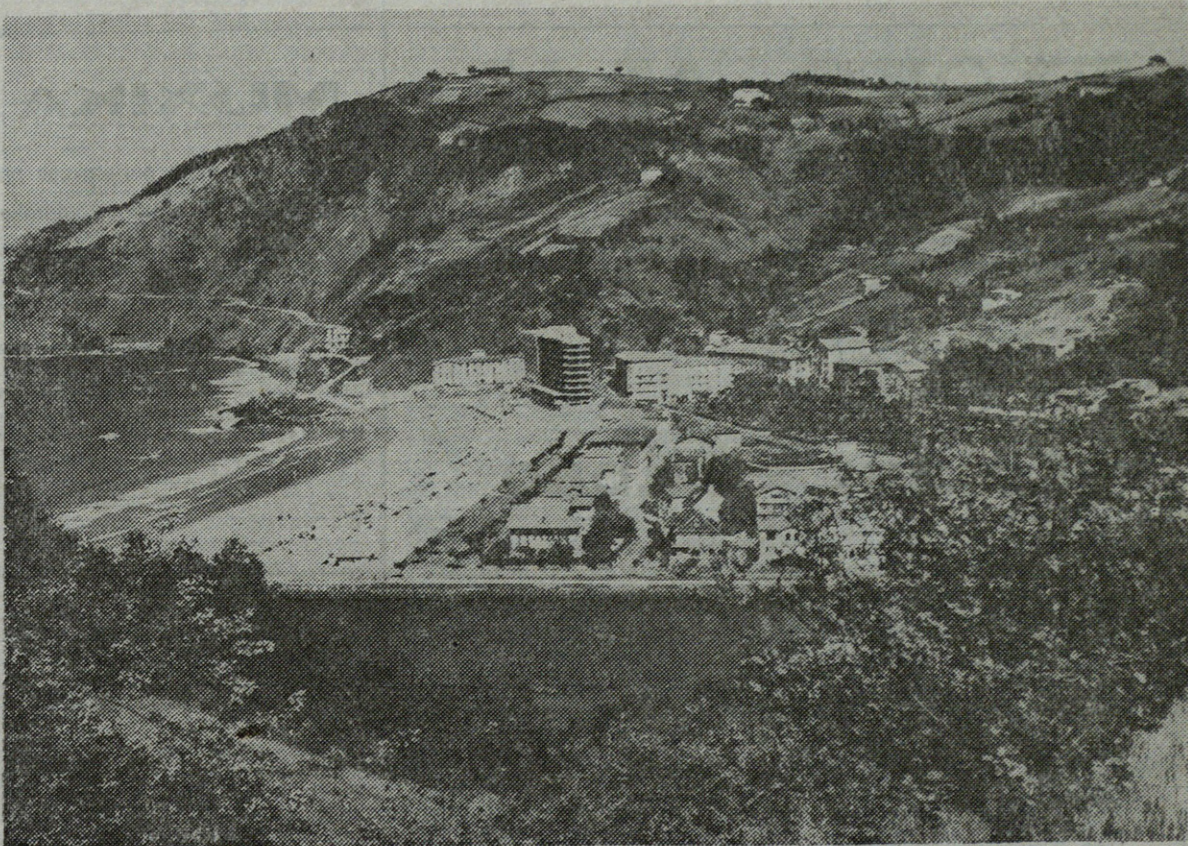
Zatoz Debara Sanroketan eta el-kar ikusterik badugu bodegaren ba-tean ardotox bat edan gabe ez zera geldituko.

Gauza bat. Ez zaitez etorri do-toreegi, korbata eta igandez jan-tzita parregarri izango zinakelako. Gainera, arduratan ibili beharko ze-nuke koipetuta nahi ez baduzu etxe-ratu.

Debako Sanroketako izpiritua bizi dedila urte askotan.

IÑAKI LETE

DEBA

DEBAR DEBARRA

Zertaz idatzi? Nundik asi? Eta idazkortza eskuan dedala, maai gainean papera gertu, oldozkor nauka-zu irakurle. Zerana zerala zuretzat idatzi bearrean naiz. Auxe eskatu didate, eta pozik baietza eman det. Nola ez? Nola ukatu San Roke jaiak nere ondar aletxoa? Ez da «Sandrokeak» igitzen ez duen deba-rrik. Eta ni, debar-debarra izan!

Baiña... baiña... Zertaz idatzi nezake? Nundik asi ninteke?

Emakume gutxiak oi du (aberatsa izan ezik bein-tzat) artxiboetan autsak artuaz datoak artzen den-bora gaitzeko astirik; eta erriko kondaira gaitzat ar-tzeko, orixe bear. Ezta aldian aldiko gora beerak ekite eta aurrerapenak aipatu al izateko jakintzarik ere; eta gau auk gizasemeentzat utzi bearrean naiz.

Eta oraingo Sanroketan nai aiña jolastu, dan-tzatu, abestuaz, egun alaiak igaroko dituzten gazteei esan bear diet, nigatik nai duten aiña zarata atera dezatela gauez naiz egunez, gure jaiak zaratarik gabe ez lirake gureak izango eta. Eta ni debar-debarra izan, eta gurea dan guzia maite!

Baiña agindua zorra da. Jai auetarako zerbait idaztea itzeman det, eta gaztetan gogoangarri gel-ditu zitzaidan zerbait kontatuko dizut irakurle.

Edonork daki Deba erria itziartarre sortua dala. Ordutik onara gai ontan izan diran aldakuntzak kon-dairak gordetzen ditu, bear bezela edo. Nolanai, ira-kur zale zeran irakurle orrek, oien herri badakizu eta luzatu gabe alde bat utziko ditut. Kondairak be-retzat artzen ez dituan gauza asko oi dira errietan, baiña erriak aintzat pozik artzen ditualako, nik ere auk aintzat artu oi ditut; artzea dagokidanean. Ba-koitzak bere errikoak aintzat artu ezker, eta azaldu, gure arteko nai aiña edesgarri eta jakingarri izango litzake, nundik ekin ez dakienak (nik orain jakin ez dedan bezela) euskeraz idazten ikasteko. Eta arira noa.

Itziar mendian dago, eta leengo itziartarrak ne-kazari ziranez, ezpaian ezin ipiñi. Ala ere nekazari-tza bakarrik ez zutela, basetxe batzuen izenak azal-tzen dute: «Goikola», «Olauni» «Olabe» eta abar. Edonork daki «ola» itzak «ferrerria» esan nai duala, eta ortatik dirala euskal mendietako basetxe askoren izenak. Eta Itziarrek ere badituan, itziartarre ne-kazaritzaz gainera burnigintza ere bazutela.

Baiña Andutz mendiaren magalean exeri zan Itziarrek, oiñak itsas egalean ditu, Itziarrek, eta esan bearrik ez: itsasoak teink itziartarrai; eta nekazari-tza gutxitat nunbait eta arrantzale ere bai. Egune-ro edo, bideetan ibilli bear onek, beartu zituan itziar-tar batzuk beean bizitokiak egitera, eta emendik sor-tu zan Deba, naiz eta ez au izan biztanle aiek jarri zioten leen izena.

Nere asmoa ez da au idaztean kondairari jarrai-tzea, baiña bai esan bear det, nik eta nere adiñeko beste askok ezagutu degula Deban «kalebaserri» ize-naz ezagutzen ziran etxe asko, eta oraindik ere irau-ten dutenak batzuk. Arrantzura emanak ziran sendi edo familiak ez dira urte asko amaitu zirala, baiña nekazaritza dutenak, naiz eta kalean bizi oraindik ere ba dira. Auteko batekoa amaldetik nere jatorria.

Nekazari langille zintzoa zan nere aitita, Egaña-tar Jose Antonio; baiña baita angulero jatorra ere. Itsasora ez arren, ez zituan aazten anguletarako ural-diak. Ibaira adi, beste orduko nekazari asko bezela. Oroimenez atzera begiratzen badet, «Mazpe» deritzan tokitik gora, kalaleku eta leorrera lotutako txanelaz josia ikusten ditut ibaiaren alde bietako ertzak. Txa-edo eder igaro ote zituan gora eta beera ibaiko ure-nela oietako bat, nere aititarena. Zenbat gau txar tan beste debar gizon jator askok bezela!... Ur meeak, alagiakin txanela eramanez; eta ur astunagoetan arraunean, «Txutxu-aitz»-era, bere kalatokia an zua-nez.

Gau illun batean, kalara bakoitzean ateratzen zi-tuan angulak, barruan zeukan kajara botatzeko doi-doi argi egiten zion farolaren argi zurbilla beste nundik ikusirik ez zeukala, txanalaren atzean, besoa-kin indar egiñaz, urpetik gizon itxusi bat jaiki omen zitzaion. Artu zuan ikaraz, karraxi egin omen zuan: Jesus!!!, nere aitita gizajoak. Baita oiua entzutean, gizon antzeko bildurgarri aura, urpetik jaiki zan be-zin arin, urpera sartu omen zan eta bai alienatu ere...

Nik uste, or amaituko zala nere aititaren gau arlako anguletea. Inoiz gertatu orren zerzeladak es-katu oi genion, baiña erantzunik ez zuan ematen. Geienez ere, esaten zuana zan: —Parte txarreko gi-zon bat zan inola ere.

Nere aitita il zan, urteak igaro ziran, eta gerta-tze ori nere burutik joan zan... Guda aurretik, egun batzuk igarotzen Barcelonan nengoala, orduan «Par-que de la Ciudadela» izena zuan ibil-tokian, ango pizti, abere, arrain txori eta beste, ikusmiran nen-billen. Beste askoren artean, urleze edo «estanque» bati begira geldituta nengoa. Orma motz, lodi ba-tez inguratutakoa, ormamotz onek bira guzian bur-din-esi goititu bat zeukan kanpoko aldetik egalean josita, barruko alde edo ur aldetik koska zabala azke zuala. Urez betetako itxitura aundi artan, erdi al-dean, «foka» deritzaten itsas-txakurrak zebiltzan el-karrekin egundoko jolasak egiñaz. Aien jolasak atse-gin zitzaizkidan. Burni-sarearen ondo-ondoan geldi ni, pizti aien jolas-gura eta irrintziak parre egin araz-ten zidatela. Bat-batean, nik igerri baiño leen, ni nengoa toki berbertan urpetik foka aietako bat jaiki, eta bere beso-antzekoaz bere aldera zeukan orma motz zabalean, indar eginda, urbil-urbil, aurrez-aurre ia-ia arpegian ikutzerañio, begira gelditu zitzaidan lo-tsagabe, lotsagabe. Eman zidan ikaraz: —Ene bada!! oiua egin nuan, nere oiua izutu edo, eta «zamba» urperatu zan eta ez nuan geiago ikusi.

Ondo aaztuta neukan, baiña, bai une berean go-gora etorri ere gau illun batean nere aititari ibaian anguletan zebillela azaldu zitzaion bere ustetako «par-te txarreko gizona».

Ez zitzaidan ezparririk gelditu: aura ere, Itsas-txa-kur edo foka bat zan... Urruti-urritietako itsasoeta-tik galduta zebillela. Zenbat sorgin ipuiren asmaketa edo sortzea ote dator irudipen okerretatik!

TENE MUJKA

DEBA

TXOKO ALAI

ESKU BEREZIA KAXUELATARAKO
TA
OGI-ARTEKO GOXOAK ONTZEKO
S. Roke kalea, 15
— DEBA —

Xabier Bilbao

Gizon, emakume, zer nahi zenduke erosi?
Nire dendetatik ezertxo gabe aterako ez zerala aurrez esaten dizuet
Etorri nahi dezutenean

Lertsundi, 4 — DEBA — Urrutizkiña: 60 11 81

GALARRAGA

Philips ezin obeak
Elektro-etxerado tresnetan aukera aundia. Er erosi etxe au ikusi gabe.
Igeltsero-lanak
Gure zorionak Sandroketan

Lertsundi, 4 — DEBA — Urrut.: 601251 - 601078

Hostal MONREAL Kafeteri

JOSE EGAÑA ERAÑA

RESTAURANTE ETA KALLETXEA — ERRIKO JAIETAN GURE AGURRA

Urrutizkiñak: 601244 - 601245
— DEBA —

BURU - ZURI

JATETXE KAFETXE EZAGUNA

Arratsaldeko jaki onenak-Noiz-nairako mokau goxoak

Lertsundi kalea, 27 — DEBA — Urrutizkiña: 60 10 34

AINHOA

Ondo jantzi nai al zera
Zoaz «Ainhua» dendara
Janzki apañak
Ondo egiñak

JANZKI EGIÑAK
S. Roke Kaleko 12'an
DEBA'N

Urrutizkiña: 60 10 94
SAN ROKE JAIETAN ZORION OSOA OPA DIZUTE

MUXIKA

Jaki ta edari mota gurietaoak sal-
tzen dira denda ontan. «Sandroke»
jaietan gure zorion agurra!

Lertsundi kalea, 15
Urrutizkiña: 60 10 63

— DEBA —

ALEJO

Elektro-etxerakoak, eskeingarrietan,
aukera — Ontzi ta ferreteria
Burnigailuak — Ongi etorriak zai-
tezte gure errira!

Lertsundi Kalea, 16
Urrutizkiña: 60 11 57

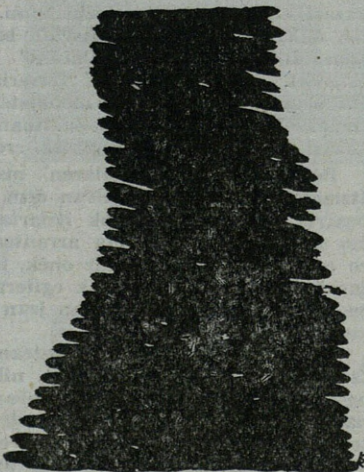
— DEBA —

GARBI

Drogeria-denda au eskeingarri
ederrez ondo ornitua dago. Usai
gozotan aukera ona. Erriko
jaietan gogoan izan.

Portu Kalea, 8
Urrutizkiña: 60 10 61

— DEBA —

LABATAI

Kafe-etxea, gosariak, askariak, mokauak. — Geldoki aurrean.
Etxe onek bere bezero guziei jai alaiak opa diskie.

Urrutizkiña: 60 12 27
— DEBA —

AITOR

Kafetxea. Gozoopil eta Mokau gozoak
Lertsundi, 14 ta 16

Sandroke jaietan zuen zai
— DEBA —

LETE'TAR JUAN JOSE S. A.

Egur-zulaketan, naiz makiña edo eskuz, arkituko dituzun
erremientarik bikañenak.

«YON» dute izena ta Deba'n egiñak dira
— DEBA —

Carrocerias IRIGARRE

Automobillen txapa-lan guztiak-pintaketak ere egiten ditugu
Konpontzeak eta beste edozer lan
Erriko pestak ditugula-ta ZORION-AGURRA guzoi
Gruaren zerbitzuak

Astillero, 3 — DEBA — Urrutizkiña: 60 10 52

ELEKTRIKA SAGARNA

TXIMIST-ARGI LANAK

TRESNARIK ONENAK KELBINATOR - VANGUARD - AEG

Urrutizkiña: 60 11 87

— DEBA —

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS bertan
baño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

KULTURGINTZA ETA PLANIFIKAZIOA DEBAN

Deba herriko festak, beste asko bezala, udako zirriborro eta "atse-denalidian" eratzen dira.

Urtean zehar esku artean ibili ditugun zeregin guztiak edo gehienak behintzat, ezin bestean, baztertuak ditugu. Gure arnasa eta buruak erdi nagituak direla kontuan izanikan, probetxugarria litzazuke urren goi ikastaroari buruz programak eratzekoan, kultura gaitan zer eta nola gertatu ohi den azter eta ikertzea. Batikbat eta oraingo nire artikulu honetan, euskal kultur eta hizkuntza alorretan gertatzen dena besterik ez dut aipatuko.

Erakunde eta lan-talde mailan ondo baino hobeki ornituak garela ezin uka genezakeen gauza dugu; nahiz eta norbaitek bat edo beste ren bat uka edo arbutatu. Hor ditugu (eta zenbaitzuei aipatzeke utziko banitu, barka dizadakezte aurrez, otoi diet), Udaletxeko kultura alorra, "Asoziazioa", eskolak (nahiz ikastola ala eskola nazionala), gazteriaren biltokia, eskut taldea, emakumeen saila, arte eskola eta alfabetatze taldea.

Erakunde hauek badute akibitate programa bat, eta maiz arras aberatsa gainera; urtean zehar ukan izan ahal ditugun hitzaldi, eskola, etab., dira lekuko.

Oro har ordea, akibitate hauk aztertzerakoan zenbait oharritu burutzen zaigu:

1.—Erakunde bakoitzak, bere halburuari helduaz, akibitate aski, egoki ala desegoki, eratzen du, eta honetan dihardu jende multzo eder batek; beraz akibitate ugalketaren behar haundirik ez da sumatzen.

2.—Halaber, akibitate hauetaz, ohizkoa denez, gazteria da batik

bat kezkatzen; beste jende sail eta maila zenbaitzuei aldenduak direlako edo..., baztertuak ikusten dire.

3.—Nolabait esateagaitik, jende xehararengan eta xeherrekin bide urratze bat egin beharra dago; zehematen, edo hein oso urri batetan behintzat; era honetan euskara eskola eta alfabetatze lan guztiak indartu, zuzpertz, hedatu eta lagundu behar dira: nola haur eta gazteengana, hala guraso eta maisuengana.

5.—Euskal kulturaren zenbait alor ez dugu ukitzen: direla literatura, hizkuntza arazoak, ekonomia, soziologia, heziketa, langileria, etab...; arian arian azaltzen dira, baina arlo hauek egiten dena gaingiroki eta axaetik egiten da; beraz hutsune honen osagarri batzuk eratu behar dira; lehenago esanaren arabera, lehendik egiten den guzti osatu eta hobetuaz.

6.—Planifikazioaren beharra maizegi oihutatu eta aldarrikatzen dugun gauza da. Beronen beharra guztiok sumatzen dugu; eta ekin-tzak aurrera eramaterakoan, bide bakarra da. Hor dago esaterako, hirigintza eta industriagintzan gertatzen ari den aldaketa; gaurdaino inork sinets ezinezkoa, eta hori planifikazio bat ukan izan delako, bere akats eta guzti. Kulturgintza-ren planifikazioarako badugu Deban erakunde berezi bat: "Asoziazioa" dugu bera hain zuzen; beraren aise konturatuko gara, hitzaldi, zine-forun, eskolak, etab direnean, hogeita hamabostetik gorako jende oso gutti ikusten dela.

4.—Akibitate gehienak, eskuarki eta maluroski, euskaraz ez dira iri zuzendu behariko zaizkio gure eskaera eta eskabide bereziak. Zeren,

berezko planifikazioa eta elkartzeko espontaneoak ez bide dira posibleak behin ere.

7.—Akibitate guztiak edo... "pol-vora errebutan" bukatzen dira; baina Deba herria ez da Deba-ko hirira mugatzen. Honekin zera esan nahi nuke, inkonszienteki bederen Itziarreko arazoetaz eta itzi-arteretaz ez garela deusik kezkatzen; bertako haurrak, gazteria, nekazaritza arazoak, nekazalgo-eraketa, etab... Hauxe da, behar bada, gure akatsetarik nabarmenena.

8.—Deba herriko aurrerabide edo eboluzioa kontuan izanin, kultur ekintza guztiak mailatze baten beharra ikusten da; baina planifikazio baten ondorioetarako bat dugu hau. Gaur egun, gaurdaino izan ez ditugun aldaketak hasiak direnean lortu eta eratu genezakeana, pauso bat besterik ez dela izan edo eta ez lukeala izan behar, jakiten ohiu behar dugu. Zeren eta Deba, beste herri ezberdin eta haundiago bat bilakatzerako dohanean, aldaketa honek izan behar-ko du gure azterketa eta planifikazioaren oinarri eta funtsabiderik garrantzitsuenak; halaber gure gaurko egoera ikertzerakoan behar dugun ikuspegi eta ikuspuntu berezia; haatik hortarako erakunderik egokienak lagundu eta osatu behar-rean arkitzen gara.

Ohartto hauk ez dira, edo ez luke izan nahi, definizio edo epai-keta batzuk, reflexio baten eta baterako zenbait puntu baizik. Onuragarri eta lagungarri gerta bitez.

HARRANOIA

Debako iraskintza arazoa

Gure herria ahotan hartzen dugunean beharrezkoa dugu arazoak azaltzea.

Bere arazoetaz hitzegiteko garaia da. Lortu gabeko arazoetaz, gaizki lortutakoetaz eta lortzeko daudenez.

Orain irakaskintza azaldu nahi nuke.

1955etik 1973ko Abuztura arte, asko eta haundia izan da lortua. Dona Mariaren eskoletatik, Eskola Nazionalak, Monreal Eskola, Sta. Teresa Kolejioa, etab. Bai, irakaskintzak, infrastrukturaren aldetik behintzat, aldaketa izugarria egin du gure herrian.

Gaur, 1973an gure herriko irakaskintza horrela ikusten dut: Escuela de Iniciación Profesional, Ostolaza Kolejioa (Eskola Nazionala), Itziariko Amaren Kolejioa eta Arte Eskola.

Baina gure eskolaren eboluzioa hontan konjuntoko analisis baten hutsunea bilatzen dut, izan ez orain arte egin dena, borondate onez egin izan bada ere, bisio eskas eta pertsonalista baten barruan besterik ez da izan.

Horregatik zaila ikusten dut arazo hau Deban.

Balazte bat egiten badugu gaur, lehen esan duen bezala, herri askok ez duena dugu infraestruturaren aldetik behintzat.

Baina ez da nahikoa herriko haur guztientzat ira-

kaskintzarako tokia izatea, hau beharrezkoa bada ere. Gure herriko heziketa nola dagoen eta nola nahi dugun izatea ikusiaz, analisi zehatza egin behar da. Oso ondo dago kanpotik haunditzea, baina hortan bakarrik ez dago eboluziorik, pedagogia eta psikologia aldetik gure herriko kutsuan eta mailan jartzen ez badira.

Heziketa aldetik Eskola Nazionalak dute parterik haundiena gure herrian, izan ere hauz guztiak hemen bilduta daude. Baina horregatik ez dugu uste, zuzenena danik, euskal giro batetan ohiuta ziran hainbeste haur erdaz metodotara behartzea. «Claus-tro de profesores» deritzan hortan gehienak euskaldunak izan eta gure herriko arazoetaz kezkatuak izan ezker, zerbait lortu zitekeen, bilinguismo batekin jokatuaz. Badakigu hau oso zaila dala, baina oso zaila izan da infraestruturaren hori lortzea ere.

Nere ustez, ikastolak, parbularioarekin alkatuaz heziketaren lehenbiziko urteak bete behar litzuke, lehenengo metodo zaharrak alde batera utzi, gure herri-rako psikologi eta pedagogi egokienak erabilaz.

Baina hau dena, ezin daiteke lortu irakasle guz-tiak, maixu eta andereñoak, bere diferentziak alde batera utzita, alkatzen ez badira, gure herriak be-har duen heziketa eta euskal giroan bizitzeko gai izan gaitzen.

IRRINTZI

DEBA

GURASOAK ETA SEME-ALABEN HEZIKETA

Denboralditxoan da Imanol Laspiurrek ikastolan hitzaldi interesgarri bat egin zigula, goian ezarri dudan izenburua gai zuelarik.

Beste gauza jakinagari askoren artean, seme-alaben heziketa antolatzeko erantzukizuna erantzukizuna aipatu zuen.

Agirian zegoela zion Imanolek gaur egungo bizierak dakarzikigun sail ezberdinetara begira, heziketa zuzendu beharra; familia eta ikastolen harremanak, hezi-bidean; gizartearekiko harreman eta aukerak eta abar.

Honetaz, gurasoen prestaera ahula nabarmendu zuen, beren bizitzako eginkizun garrantzitsuenetako hontan. Izan ere, gurasoek hartzen dituzten erabakiek ondoren haundiak dakarzikiete seme-alabei, biharko egunez gizartearen gidari izango diren hauei.

Eta gurasoen akatsik nabarmenena ez da prestaerarik eza, arazo hon-taz agertzen dugun konzientziarik eza baizik.

Hau horrela izanik, zeharo urrutit gaitza gaurko gazteek gauza guz-tiez dituzten ikuspenetatik. Eta hurbil ibili beharra daukagu zerbait egin nahi badugu.

Heziketa osatua aipatzean, ez goaz, adibidez, gazteek matematika eta kondairaz duten jakintza biler. Badira beste gauza batzuk erabat garrantzitzkoak: beren lagun-arteko zintotasuna, beren artean bat izateko gogoia, erabakiak hartzerakoan beren erantzukizunaren neurria eta abar.

Hitz batez, zer mailatan dijoazen beren nortasuna osatuz, orain dugun gizarte hau baino beste bat hobe sortzeko adinako gizonak izan ditez.

Seme-alaben heziketan badira zerikusit haundia duten batzuk (eta ez naiz guztia esatera iritxiko): ikastetxeak, familiak eta gizarte harre-manak. Hauetan sartuak dauden tresnak (irratia, telebista, izparringiak eta inguruan daukaten giroa).

Arlo guzti hauek gurasoek, helburu batzuk direla argibide, alboratuz ezinezko betebeharrak daukagu. Nondik has? Nere iritziz zerbait egin dezakegu:

—Kezka sortu gurasoengan. Jakin behar dituzten gaiak erakutsi. Erantzukizunak nabarmendu.

—Gurasoak dituzten erantzukizunak bete ditzaten, bideak eratu.

Baina nork, zer erakunde egingo luke hau? Deban bada «Asociación para el Fomento de la Enseñanza y la Cultura» delako bat. Ez ote luke berak lan hontaz jabetu behar?

Bestela nork egingo ote du?

Norbaitek beste irtenbiderik ikusiko balu, eskertuko genioke adieraztea.

IDIAKEZ

AZKOITIA

ARROZTEGIA

JOSE MARIA ZENDOIA

«ALDAKO»

Julio Urkijo, z/g.

Urrutizkiña: 81 15 69

— AZKOITIA —

LAGUN-ARTEA KOOPERATIVA

OE-ERREDIZETAN BEREZIAK

Tercio Lacar, 6

Urrutizkiña: 81 14 57

— AZKOITIA —

“BIYOK” Tximist Indarra

AURRENTZAKO EUNGITZAK

Kale Nagusia, 17

Urrutizkiña: 81 17 60

— AZKOITIA —

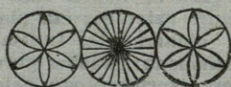
AZKOITI-KO INDUSTRI ALKARGUNTA

AZAL-GAIN ZAPALAK
ZUZENTZEKO MAKIÑAK
GUZITARAKO
AGIN-BILTZAKBURNI-URTZA
URDINABARRA

Industri Auzoan

Urrutizkiña: 81 17 72

— AZKOITIA —

«URASA» LANTEGIAK

TORNUGINTZA — BILBIL-FIRIFARA TA KULUNKARI LANTEGIA

Julio Urkijo Ttorrera, z/g.

Urrutizkiña: 81 14 52

— AZKOITIA —

«MONISTROL»

MARKESAREN

GELAKO ARDO TA TXANPAÑAK

Gipuzkoa-rako Ordezkaría

Juan Arregi

Urrutizkiña: 81 17 13

— AZKOITIA —

IZARRAITZ EGINTZAK

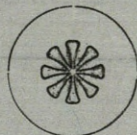
BEREBILLEZKO TORNUAK ETA URKETA

METALENTZAKO ZERRAK

Urrutizkiña: 81 16 43

— AZKOITIA —

Acerias y Forjas de Azcoitia, S. A.

Zumarraga bibeian Urrutizkiña 81 12 00

AZKOITIA

I B A R M I A , S . A .

MEKANIKO EGINTZAK — 30-tik 60 MILIMETROKO, ZUNTOI
TARATULUEN EGINTZA, OSKIDUNENAK ETA LANGINTZARAKO BANAKOENAK

Zumarraga bidean

Urrutizkiña: 81 21 16-7-8

Suministros industriales “IRECO”

Joakin Beunza, 54

V. ETXEBERRIA - A. KOMENZANA
GORDAIRU ETA OFIZINAK

— I R U Ñ A —

Marques San Esteban, 23
Hernan Cortes, 28
San MartinG I J O N
Z A R A G O Z A
JULEN ROMARATE
— A Z K O I T I A N —Urrutizkiña: 35 74 40
Urrutizkiña: 22 78 37
Urrutizkiña: 81 14 25

X U B I , S . L .

MAKIÑADUN LANTEGIAK
OSKADURA LANTZEAK-ENGRANAJEAKIndustria Auzoan
Suministros industrialesUrrutizkiña: 81 18 59
A Z K O I T I A N

GURE HERRIKO GAZTERIA

Zeruko Argiak eskeintzen digun tokia aprobetxatuaz gure herriko gazteriaren egoerari buruz zerbait idaztera gatzokizue. Gaia zabala eta alderdi bat baino gehiagotik ikutzeko modukoa da. Hala ere guk ez dugu estudio sakonik emango, gure iritzi batzuk besterik ez ditugu azalduko.

Gure herriko gazteek zer egiten dute? Azkoitian gazte asko da. Kultura alderditik zerbait egin nahi eta egiten dutenak bi talde dira. Gaztetxoentzat GAZTEDI izeneko eta gazteentzat berriz KIMU elkarteak. Bi elkarte hauek beren aldetik gazteen artean giroa suspertzen ahaleginak egiten dituzte. Hala eta guztiz ere, herrian hainbat gazte izanik, lehen alpatutako elkarte hauek bien artean ehunda hogeitazkide edo sozio inguru besterik ez dute. Honekin ez dugu esan nahi gainontzeko gazte guztiak gure herriko arazoez kezkatuko ez direnik, bide ezberdinak egonik, agian bakoitza bere aldetik erantzun bat ematen saiatuko da. Hala ere, beldur gara ez ote diren gehienak txikiteoan eta kalean gora eta behera ibiltzearekin konformatzen. Izan ere askoz errexagoa baita. Bestalde gazte langile eta gazte ikasleen arteko ezberdintasun eta elkartasunik eza nabari da.

Honen arrazoia ikasketak egiten ari diren gazteak hemezortzi urtez gero herritik kanpora irten beharra dutelako dela derizkiogu. Horrela, urtearen zatirik handiena, herritik at pasatu eta etortzean, beren kidekoekin, hau da, beste ikasleekin ibiltzeko joera dute eta ez dira herrian lanean diharduten gazteekin ibili eta elkartzen. Era horretara bata eta beste ez duten elkarren arazoan berri gehiegirik izaten eta hor gabilta bakoitza alderdi banatit.

Beste zenbait gauza ere esan ditekete baina gaurkoz utzi eta urrengo baterako lagako ditugu.

Beraz, labor esan, Azkoitian gazteria kezkatu bat badugula derizkiogu, eta bestalde, lotan dauden eta esnatu behar diren beste pilo bat ere bai.

Ea horrela gertadedin, bakoitzak geure aldetik zerbait ipintzen salatzen garen, denok batasun batean gazte euskaldun bezala jokatzeko has- ten garen, badugu eta garia.

K.A.B.I.

Ikastola gure herrian

Euskal Herriko herri gehienetan bezala, gurean ere badugu ikastola. Eta bestetan bezelatsu, orain dela hiru urte terdi herri ekintza bat zela bide sortua.

Hasieran haur gutti bazituen ere, urtean baino urtean gehiagotuz joan ziren eta egun, berrehunda berrogeitamarreko haur multzoa du.

Hirutik sei urtetara bitartekoak herrian bertan eta seitik gorakoak Loiolan, izan ere Zestua eta Azpeitiarekin batera, Urola Ibarreko Ikastola Elkarteak osatzen duena baita da gure herria ere.

Bere bizitza laburrean hartu duen abiadak ekarri dizkion buruhauste eta arazoak poliki poliki gaintutuz doa gure ikastola.

Diru alderditik era batera edo bestera, herri guziak laguntzen duela esan daiteke. Era horretara andereñoen lan-sari eta ikastolan beharrezko diren jolas eta gaurko pedagogiak eskatzen duen material egokia lortzea posible eginaz.

Pedagogia alpatu dugunez gero, ikastolan erabiltzen denaz, gurasoak oso gustora daudela aitortu beharra dugu. Hurren lehen ez bezala pentsaazten eta gauzen zergatia ongi ulertzen irakasten baitaie

eta hori da beharrezkoena, ez guk ikasi genduen eran ikastea, ezer edo ezer gutti ulertuaz alegia.

Bestalde gurasoekin egiten diren bilerak direla bide, hauek, erakusketako eraberritzeaz jabetzeko ahaleginak egiten dira eta egia esan gehienak dira arazo hontaz kezkatzen direnak. Baina gehienak izate- tik denak izatera iritxi behar gure hurren heziketa oso bat eman nahi izanez gero. Egokia ez ezik behar beharrezkoa baita ikastolak eta gurasoak elkarren berri jakinaz lan egitea, hots andereño eta gurasoen arteko lotura bat behar du, haurrak behar bezala hezi ahal izateko.

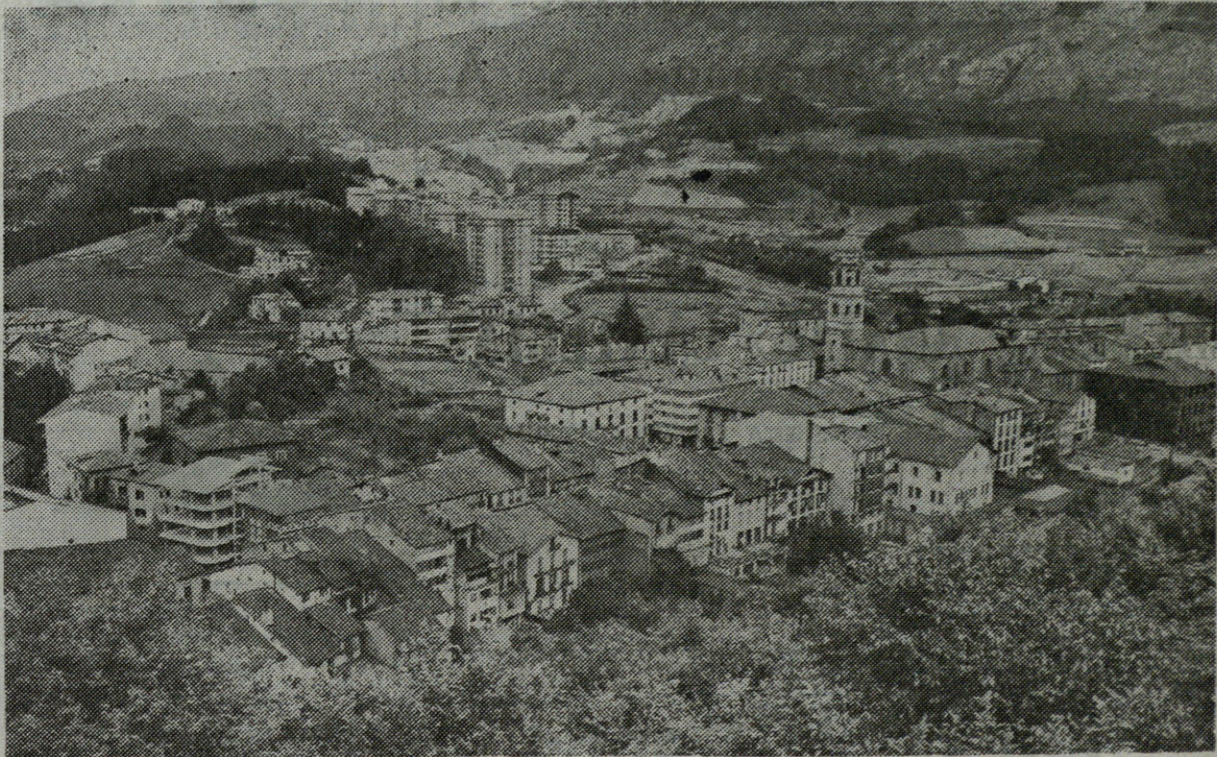
Esan beharrik ez, ikastolaren ekintza hau aurrera eramateko mila eragozpen izan direla, diru alderdikoak eta bestelakoak ere bai. Hala ere, herriaren laguntza eta batzordea osatzen duten guraso, laguntzaile eta andereñoen ahaleginei esker gero eta tinkoago aurrera jarraitze- ko bidean ikusten dugu gure ikastola. Hala nahi dugu behintzat eta horrela gerta dedin gure laguntza eskaini dizaiogun.

TXINPARTAK

Azkoitiko ikastola

AZKOITIA

Azkoidiko Herriaren zati bat

Elkarteak gure herrian

Anitz Elkarte bada gure herrian, eta gehienek dute beren egitekoa. «Beti Poz» elkarteak, pelota lehiaketak eratuaz, pelotari berriak sortzen saiatzen da. «Umore-Onak» haurtxoen danborrada eratzten du urtero. «Mendizaleak», zahar eta gazteentzat ibilaldiak eta akan- padak taxutuz dihardu. «Kimuk» hitzaldi eta ibilal- dien bidez kultur alorrean zerbait egin nahi luke, berdin «Gaztedik» ere.

Ikus dezakegunez bakoitzak bere sailean badu egi- tekoa eta egin ere egiten du. Ekintza hoiek ordea mugatuak gelditzen dira, hots taldetxo batzuei baka- rrik erantzuten diete, adibidez, pelotazale direnei «Be- ti-Pozek» eratzten dituen txapelketak erantzungo die, «Kimun» prestatzen diren hitzaldiekin ere berdin ger- tatzen dela esanen genduke. Hau orrela izatea ez da herritzekoa, zeharo normala baizik.

Badira ordea sail hoietatik at majinabat egiteko, herri osoarentzat beharrezkoak eta mesdegarriak izan- nen direnak, eta hoiek Elkarte guziak bat eginik au- rrera ateratzea litzake xoragarriena. Behar bada ez da aixa izango nahi hori lortzea, lana egitea eskatzen

bait dute orrelako eraketek, eta askoz errezago da Elkarte bakoitzak bere ekintzatxoak aurrera ateratzea eta urtea afari goxoak egiten igarotzea. Ongi dago noiz-behinka afariak egitea, baina baita burua pixka bat nekatzea ere. Gure artean ditugun beharrak iku- siaz, ekintzak taxutuz joatea, honek izan behar luke gure Elkarteen helburua.

Igaro zen urtean (denok dakigu) zerbait egin zen eta arras baikorra atera ere Elkarte guziak bat eginik eratu zuten Kultur Aste hura. Zahar eta gazte denak saiatu bai ziren astea aurrera ateratzen. Aski kos- tatutakoa izan zen baina merezi zuen.

Azkoitian badago sena, eta sena hori indartzeko eta eraberritzeko, interesgarria litzake ELKARTE de- nak baturik, zenbait ekintza urte guztirako prestatzea.

Elkarteak honela jokatzeko gero, hau da, batetik be- ren sailetan eta bestetik herri guzientzat izanen diren ekintzak taxutuaz, beste kukurruku batek joko luke gure ingurumarian. Eta benetan, bada oraindik dagoen kukurruku soinu aldatzeko premia.

TXINPARTAK

AZKOITIAN EUSKARA

Begira. Ezpairik gabe Euskal Herri osoan euskeraz gehientsuenik hitzegiten den herria Azkoitia du. Kalean besterik ez da entzu- ten (badira gazte txoro batzuk gaz- telaniaz dihardutenak) etxetan zer esanik ez, lantokietan berdin.

Begirada orokor bat boteaz gero, egun oraindik euskara dugu nagu- si, esan dut euskara erabiltzen du- gula erabat. Hau zeharo onuraga- rri da guretzat, baina hitzegitea bakarrik ez dugu aski, zeren idaz- teko eta irakurtzeko gai ez bagara ez dugu deus balio eta ez gara sekulan gure hizkuntzaren jabe izan- nen.

Arazo hau gaintzeko, alfabetatze ikastaroak eratzten dira urtero duela bost edo sei urte, eta jen- deak ongi erantzun izan du beti, batez ere gazteek. Nahiz eta mul- to handia izan alfabetatua, orain- dik bada gure herrian anitz jende, analfabeto dena. Euskeraz mintza- tu hori bai, baina zerbait idatzi behar dugunean erderara jotzen dugu eta irakurtzerakoan zer esa- nik ez euskeraz oso gaitza egiten zaigu, eta irakurtzen dugun apurra nahiago dugu gaztelaniaz irakurri.

Ikastetxean eta ikastetxetatik at erderaz pentsatzen erakusten digu- te, gure hizkuntzan idazten eta

irakurtzen ez digute erakutsi, guk lasai eta patxaran bizitzeagatik ez dugu ikasteko ahaleginik egiten, izugarrizko erdal joskera sartzeko arrixkuan gaude, zeren oraindik be- hintzat gure artean joskera de- xente jatorra erabiltzen da baina, zenbait erdal joskera erabiltzen du- gu, bide honetan pixkana pixkana gure izatea xahutuz goaz eta or- duan la zer egiten dugun. Kontura gaitzen bada garrantzia handia duela hizkuntzak. Gure uentsabide eta gure bizitzeko tresna izan be- har duela eta ez dugula aski hi- tzegiteaz bakarrik.

TXINPARTAK

AZKOITIA

Epelde ta
Larrañaga, S. A.

ALGADOI - ARILKETAK

Urrutizkiña: 81 17 43

— AZKOITIA —

«ALBERDI ANAIK» LANTEGIAK

TORLOJUGINTZA BEREZIA ESKEMA ERAKUSGARRIKIN

— oOo —

Urrategi-ko Bidezabalean

Urrutizkiña: 81 19 70

— AZKOITIA —

“Euskize” Denda

SALGAIRIK ON ETA MERKEENAK

Urrutizkiña: 71 15 23

— AZKOITIA —

ECHABE

ETXABERREN
Mueble - Etze

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 24

ZARAUZ

ERAMAN - EKARRI'ra

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421369 - 427788

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

ERLO MEKANIKA EGINTZAK

ABEEN TARATULUAK

Avda. Julio Urkijo, z/g.

Urrutizkiña: 81 19 60

— AZKOITIA —

Elias Larrañaga

BERORIKO EGIN MOLDEAK

(Tratamientos termicos)

Julio Urkixo-ren Etorbidea, 30

Toki Alai

— AZKOITIA —

AMUEBLADORA AZCOITIANA

BERTAN ORDAINDUTA ETA EPEETAN

LOTEGIAK - TRESILLOAK - JANTOKIAK - BAR-ERREDIZAK

OE-SOFAK - TAMANAZKO ERREDIZAK

K. Nagusia, 98

Urrutizkiña: 81 16 31

— AZKOITIA —

«PIKUA» LANTEGIAK

NAIZ ZUZENEN NAIZ ELIKOIDEEN,

OZKADURA ZUZENDUEN EGINTZA

INDUSTRI ALDEAN

Urrutizkiña: 81 18 54

— AZKOITIA —

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zuro garbiketa makinaz egiten ba'uzu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erret

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarra
Etxeko-andrearentzat neskerarik egokiena.

JABON LAGARTO!

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-BAINENAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6

Urrutizkiña: 41 20 05

DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Al-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander,
Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

LA CASA DEL CAFE

Juan Irujo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801

Donostia

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen agentziak erri aietan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea,
Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín,
Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero,
Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rocha-
pea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín,
Otxagabia, Karkar Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero,
Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbieta, 66

DONOSTIA

Donosti'ko
Eri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

LIZUAN MEKANIKA EGINTZAK

ERDIRATZAILLEAK
PALAKEN ZUZENTZAILLEAK
HIDRAULIKO SAKATZAILLEAK
MAAI GURUTZERATUAK

Alzibar, 7

Urrutizkiña: 81 17 75

— AZKOITIA —

Sudupe Artajalegi Anjel

TORNILLUGINTZA TA MAKINAZKO LANTEGIA

Zona Industrial

Urrutizkiña: 81 14 58

— AZKOITIA —

NORK KUKURRUKU!!!

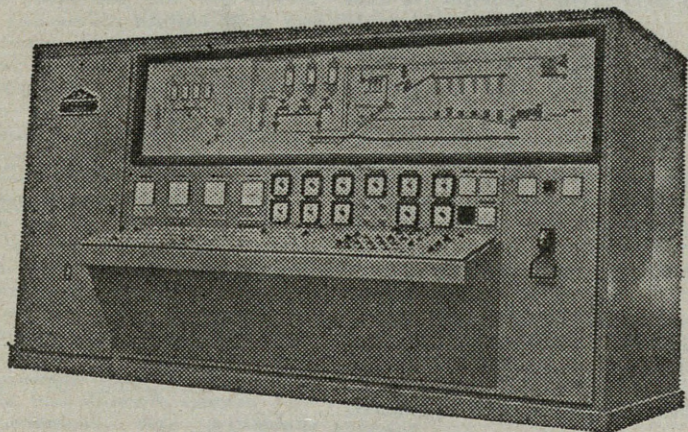

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

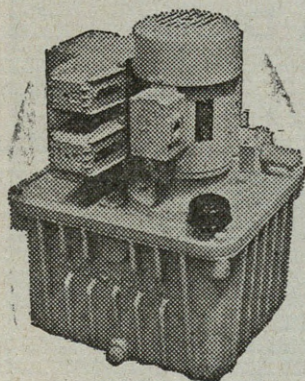

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

GARBE - LAHMEYER
WUPPERTAL - ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:
REX-ROTH GMBH Alemania
RUHRITAI Sp A Olio-Indarra. Italia
TUROLIA Sp A. Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolek:
Jolastokleta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta 351800
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
Edujo Sordana, 18. Urrut. 228528-28
VITORIA

AZKOITIA

Azkoitiko gizon jakintsu bat
Trino de Uria jauna

Gure txoko honetan gizon jakintsuak ezagutu ahal izan ditugu. Hoietako bat, ezpairik gabe, Trino de Uria jauna genduen. Behar bada azkoitiarrok ez dakigu zenbaterainoko lanak egin zituen jaun honek, Azkoitia eta Euskal-Herriaren alde.

Guk ezagutzen genduen gizon bakarti hark hainbesteko lana egin zuenik, pixka bat bederen ikusi ez bagendu ez genduen sinistu ere egingen. Harritzekoa eta ikustekoa da berak zedukan, eta egun bere etxean dagoen liburutegia. Orduak eta egunak igaro ditezke material guziaz begiratu eta aztertzen. Oso antzinakoak direlako, beste inon aurkitzea zaila izanen lirakeen liburu eta manuskrito sorta ederra aurkitu daiteke liburutegi horretan; Azkoitiko Zaldun-txoen sortzaila izan zen Peñafloredako Kondeak eginko lan eta Bizkai eta Gipuzkoako Batzar edo "Junta General-etako agiriak lekuko.

Bestalde berriz hainbat liburu egilek Trinori sor zizkioten mesede eta berarekin zuten adiskidetasuna bide zela berari bereziki eskeini zizkioten anitz liburu ikus ditzakegu: Pio Baroja, Oteiza, Joxe Miel Barandiaran, Jose de Artetxe, Julio Caro Baroja eta hainbat eta hainbat herbesteko jaintsuk.

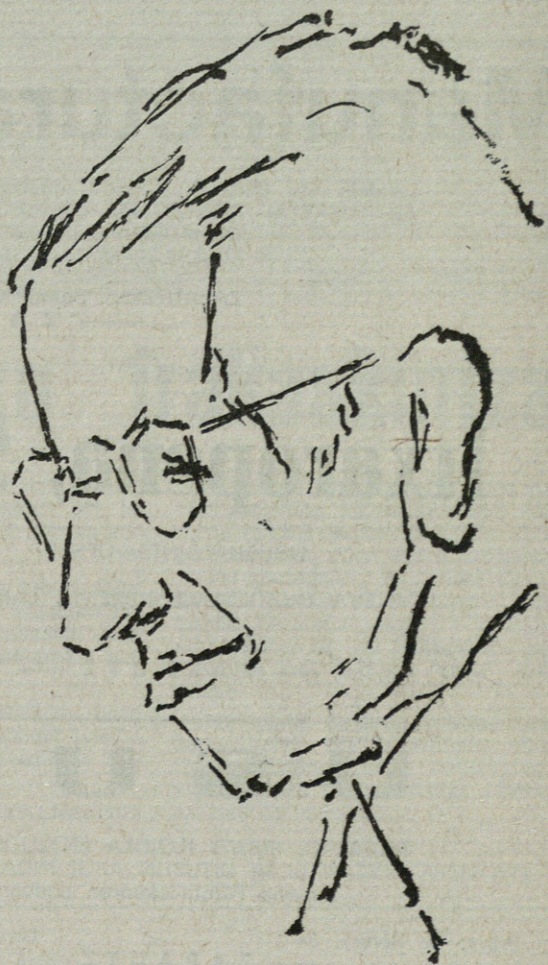
Baina guk pentsatu ere egiten ez genduen, berak eginko hainbeste lan aurkitzea zen. Beste inork ez bezala ezagutu eta aztertu zuen Azkoitiko kondaira. Herri bezala sortu zenetik gurdainoko aldaketa eta eboluzio guztiak beren ohar eta detalle denekin eskuz idatziak ditu eta idatzi hau guziaz, urbanizazio aldetik egindako aldaketak zer nolakoak izan diren marrazki bidez osatuak. Eta benetan marrazkilaritzarako ere esku berezia ageri zaio.

Bere herriko kondairari buruz eguneroko eta aldizkarietan aski idatzi, eta kondairagile ezagun asko bere azterketaz jantzi bazituen ere, hainbeste urtetan gertatzen ari zen Azkoitiko kondaira osoa argitaratzeko jaoan zen mundu honetatik.

Eta Azkoitiko histori ez ezik Euskal Herriko kondaira eta artea ere anitz ezagutzen zituen.

Orain arte aipatutako lanak nahiko zail eta astunak izanik ere, zen horretan gelditu. Lan horretatik at zenbait euskal itzulpen eginik zituen, adibidez: Salomon erregeak idatzitako "Cantar de los Cantares" izeneko liburua gai bakoitzari dagokion marrazkiz osotua. Persiako olerkari ezagun baten olerkiak ere itzulikatutak ditu, berdin Renanek ere eta beldur gabe esan genezake oso euskara jatorrez idatziak direla. Hitz batez hizkuntza eta bere joskera ongi menderatzen zituela.

Idazle eta margolari ez ezik musikari ere bazen Uria jauna. Berak Arissa-ko Andre Mariari euskaraz eginko abesti bat da Beirut-en arabek idatzitako aldizkari batean orain arte agertu den euskarazko lan bakarra. Euskal Herriko anitz musikorekin harremanak zituen; Uruñuela, Aita Donosti etab. arraz ezagunak eta lagunak zituen.

Trino de Uria y Uria ("Ayalde" k egina)

Ikus dezakegunez langile iaio eta trebea genduen Trino de Uria jauna, gizon jakintsua eta apala. Isil-isilik lan ugari egin zuena noski.

Gure lantxo honen bidez horrelako gorazarre bat egin nahi izan diogu. Gorazarrea alde batetik, eta bestetik berriz, idazlan hau bide dela, azkoitiarrak gizon honen eginkizunaz pixka bat bederen jabetzea nahi genduke.

TXINPARTAK

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu

Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Irakola:

«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1 IRUIREA
D. L.: NA. 80-1963

KELMI

Elektronika

MAKINA ERREMITANTZAKO APAILUAK

K. Nagusia, 56

Urrut.: 812343 - 812382

— AZKOITIA —

"UNAMUNO"
Pintura Merkataritza

PINTURA, PAPEL MARGOZTUAK ETA APAINGARRIZKO LANGAILLUAK

Mayor, 49
Urrutizkiña: 81 21 20

Julio Urkixo, 18
Urrutizkiña: 81 16 15

— AZKOITIA —

AZKEN PORTU

Bar
Edaritegia

Jose Anjel
Aldabaldetrreku

LUR-ONDASUN JABEGOAREN ARTEKARIA
LANDAK, DIRU - AUERRERATZEAK...

Inmaculada, 5-1.º

Urrutizkiña: 84 16 32

Z A R A U T Z

Manufacturas ZARAUTZ

Landola eta Ofizina: Zona Industrial. Urrutizkiña: 84 11 46
ERAKUSKETA. DONOSTIA: Hernani, 7. Urrutizkiña: 41 56 73
ONDARROAN: Primo de Rivera, 37
ELGOIBAREN: Plaza de Urbitarte, 1. Urrutizkiña: 74 16 76
ZARAUTZEN: Santa Marina, 20. Urrutizkiña: 84 16 17
— Z A R A U T Z —

Itxaropena, S.A.

LIBURU EGINTZA-OFSSET
EVA GUZTIE'AKO INPRENTA LANAK

— Z A R A U T Z —

U S U E

TELEBIZIO, IRRATI (LOIOLA ENTZUTEKOAK)
ETA ZURE ETXEAN BEAR DITUZUN ARGI INDARREZKO TRESNAK
Zinema Pelota-lekuaren ondoan

Primo de Rivera, 34 Urrutizkiña: 84 15 01
— Z A R A U T Z —

BAR ETA JANTOKIA

OTZARRETA

EZTIAK - BATAIOAK
ARRAI AUKERA - TXULETAK EZIN OBEAK
ARRAMARRILLAN EGINDAKO
ZAPALDA ZABALA KANPOAN

Urrutizkiña: 85 16 19
— Z A R A U T Z —

Martiarena Irarkola

INPRENTA LANETAN SENDO JABETUA

— oOo —

Kale Nagusian, 18 Urrutizkiña: 84 13 28
— Z A R A U T Z —

SEASKA ETXEA

AURRENTZAKO ASMA - EGINTZAK
Aurren Kotxeak — Seaskak eta umeen konfortak
LOYOLA AIZPAK
Pilar-ko Ama Birgina, 4 Urrutizkiña: 84 12 47
— Z A R A U T Z —

Jose M.ª Unanue

MUEBLERAKO TAILLA LANETAN APARTEKOA
TORNU LAN BEREZIA MUEBLEGINTZAN LAGUNTZAILE

Apartado 124
Oriente, 22-28

Urrutizkiña: 84 13 77

— Z A R A U T Z —

Merceria Manterola

AUKERA AUNDIKO
BITXI - DENDA

Primo de Rivera, 15
— Z A R A U T Z —

Felix ALBERDI

JOSTUNDEGI
TA
EUNGINTZA

San Franzisko, 27
Urrutizkiña: 84 19 50
— Z A R A U T Z —

GLORIA ETXEA

Urrutizkiña: 84 12 09
Etxekoa: 85 15 83
San Francisco, 25

Etzerako Euntegia
Oial-sare (visillo)
Oestalki
Mai-zapi edo mantelak
Toraja edo toallak

— Z A R A U T Z —

Radio TV

ECHEVERRIA

VANGUARD - RADIOLA - ZENITH - TELEFUNKEN - KELVINATOR
ORDEZKARIA

«Colectiva»-tan jartzaileak

Primo de Rivera, 37
Inuriza-«LAO»

Urrutizkiña: 84 12 74

— Z A R A U T Z —

Uria Muebleak

MUEBLE EDERRAK NAI DITUZU?
IKUSI URIA'RENAK

DONOSTIA
Usandizaga kalean 29'gn
Urrutizkiña: 42 18 92

ZARAUTZ
V. Pradera kalean 3'garrena
Urrutizkiña: 84 19 15

J. EZENARRO TAPIZTEGIA

LEIO - OIAL, OE - GAIÑEKO TA KOLTXOIAK
ERA GUZITAKO TAPIZGINTZAK

Calvo Sotelo, 2

Urrutizkiña: 84 17 75

— Z A R A U T Z —

URKIA ETXEA

BERTAKO TA KANPOKO ALBISTARIAK
BAZUZA TA ERREGALO GAIK

Mayor, 44

ZARAUTZ

Urrut.: 84 16 33

TABLEROAK - ATEAK - TXAPAK - ZURAK
FERRETERI - SALGAIK

JOSE DE EZPELETA

Industri Saila

Urrutizkiña: 84 19 66

— Z A R A U T Z —

TXIMIST-INDAR EZARKETA TA KONPONKETAK, BEREKILLEKO TXIMIST-
INDAR LANAK, ERREGALOTARAKO SALGAIK, IRRATI, URRUTIKUSKINAK
ETA SUKALDETARAKO MAKINAK

Santa Marina

Elektrika Denda

Santa Marina, 20

Urrutizkiña: 84 16 19

— Z A R A U T Z —

B E D I

— Denda berria
— Neurria egiten dira jertziak
— Baita esku-lanerako ari matazak
— «Pingouin» eta «Esmeralda» aukera aundia

Pilarreko Andre Maria, 1

Urrutizkiña: 85 10 08

— Z A R A U T Z —

Suministros TREKU

BURNIKI GAIK, MUEBLETAKO OSAGAIK - KAJOI - EGINTZA

Primo de Rivera, 35

Urrutizkiña: 85 12 63

— Z A R A U T Z —

ENE ZARAUTZ MAITE

Egun batez Zarautz nerea zela pentsatu nuen. Ni nintzela Zarautz.

Pinu luze batek itzala bere du, olatuek beti indar berritzen dute hondartza, eta gure herriko eudi gozoak ez du aitzakiarik.

Amets horretan, Zarautz nintzelakoan, nenbilen nere gorputz aulak aulak itzalik ematen ez zuela konturatu nintzenean, ez nuela olatuen hotsik entzuten nabarmentzean, eudi gozoak lokatza bakarrik zekarkiela ikustean.

Zarautzen bizi naiz eta benetan maite dut Zarautz. Benetan maite dut bere sufrimendu izkutua, bere arnasa jori bainan gaisoa.

Halare, bada Zarautz maite ez duen zarautzarrik.

Behar bada, Zarautz maite ez duenak ez ditu lerro labur, sentikor hauek irakurriko.

Ez bai zaio axolik.

KOLDO ESNAI

Apunte labur batzuk

—Zarautzen badira haurrak. Haurrek badituzte, bere beharrak. Behar hoiek betetzera beharturik dagoena ere bada Zarautzen.

Jolastokiak ez lirake soberan egonen. Beraientzako, haurrentzako prestaturiko festak ere ez.

Tabernara eraman behar ote ditugu haurrak?

Pentsatuz, pentsatuz, nun dago kolupio bat Zarautzen?

Hain xuxen ere, joan zen astean Mikel Laboarekin nintzen haur bati buruzko konsulta bat egiten. Haurrak bizikletan ibiltzea gustatzen zitzaioala bainan ezin zuela adierazi zionean, Mikelek Zarautzen bizikletan ibiltzeko tokirik ez al zegoen galdetu zidan. Eta nik ezetz erantzun. Haur batek Zarautzen, hondartzatik kanpo ez du jolasteko tokirik.

Nik ez dut kolupioak erosteko dirurik. Bainan pentsatuz, pentsatuz, udaletxeak badu dirua. Eta dirurik ez balu ere (?), Zarautz ez da guretzat, ez da kontratistentzat.

—Ez dute, ez, Zarautzek azken urte hauetan historiako gauza ugari utzi dituenik esanen.

Monumentuak, etxe orijinalak, parkeak... Zer ote da guzi hori? galdetuko du norbaitek. Eta bere etxean ongi jarririk dagoen ESPA-

Saren umeren bat hartu eta hitz hoiien esanahia begiratzen hasiko da.

Alkate jauna, Euskalzaleak, herriko gaztedia, noizko da Lizardiren omenez agindu zen oroigailua? Noizko dira gure haurren solase-rako beharrezko diren jolas-lekuak, noizko da gure urbanizazioaren azterketa sakon bat?

Eta ez esan, arren, gauza hoi-etan ari zaretenik. Gezurraren itzala luze omen da.

—Udara norentzat ote zen galdetu zidan lagun batek.

Norentzat den? Galde taberneta-ko prezio jartzaileei.

Nere erantzuna, egitan, ez da oso ongi hartua izan.

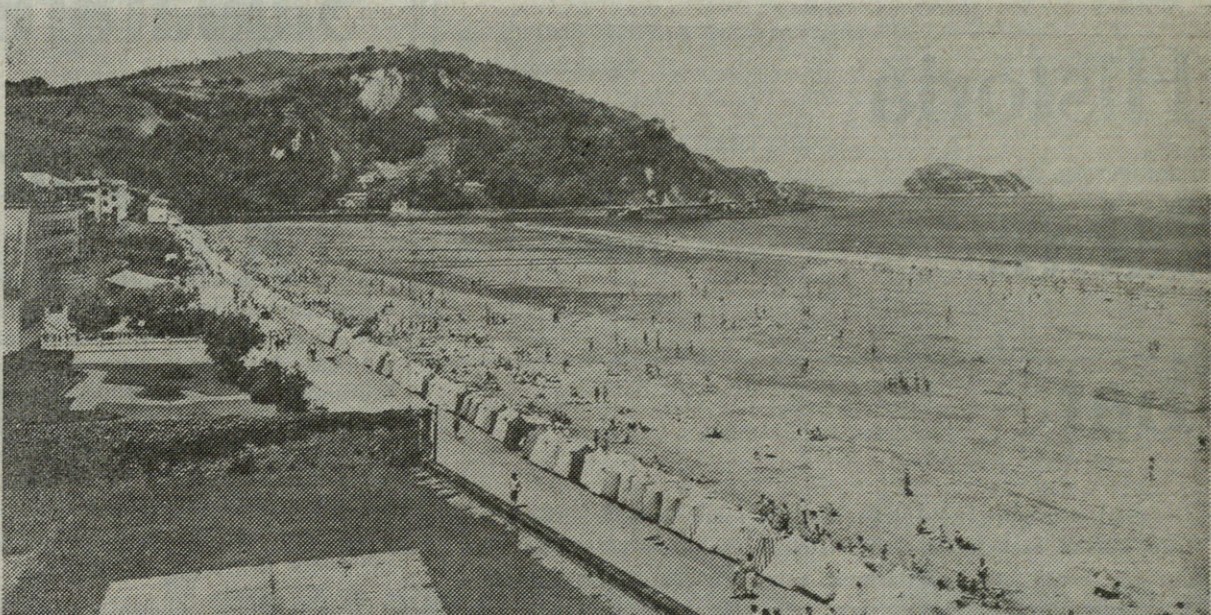
—Inurritzako apaizak bere larunbatetako meza euskeraz ematen jarraitzen du. Eta meza horretan udazale (gu ere udazale gara bainan...) bezain herritar izaten da. Halare meza euskeraz izaten da.

Nola lortu ote du apaiz horrek horrelako mirariarik? Parrokiako apaizek eta fraileek (Zein herritako fraile ote?) ez dute sekulan horrelakorik lortu hainbat urteren buruan.

Hainbat urteren buru faltan.

LAUSARE

ZARAUTZ

Elebiko irakaskintza

Gaur egungo heziketarekiko legegik elebiko irakaskintzari berebiko garrantzia aitortzen diote. Hona adibide batzu:

Frantzia, 1951gn Urtarrilaren 11-ko 51-46 legeak jatorrizko hizkuntzak legetu egin zituen, Lehen-Irakaskintzan erabil zitezen aginduz eta Unibertsitatetan haukerako gai izan zitezen.

Bobiet Elkartean diren ehun-bat jatorrizko hizkuntzak oro erabiltzen dira irakaskintzan. Eskualde elkartuetan eta libro direnetan, irakaskintza bertako hizkuntzan eman ohi dute.

Belgikan, flamenkoa eta frantze-berdinkotzat jotzen dira.

Bretaña Andian, lehen irakaskintzan galesa erabiltzen dute; Polonian lituaniera; Suezian lapoiera, e.a.

Johnson-ek 1968gn Urtarrilean izenpeturiko legeari esker, hispano jatorrizko haurrei irakaskintza ofiziala erderaz eman ohi zaie, lehen eta bigarren mailan. 1970ngo. laguntza ofiziala 40 miloe dollar aintbestearinokoa izan zen.

«LIBURU ZURIA»

Bizkaiko «Euskerazaleak» elkarte-ko buruzagiak Villar Palasi Ministro izandakoarengana agertu bat egin

zuten. Heziera eta Zientzia Minis-tro zen jaun honek «gorde eta lagundu behar den kultur altxor»tzan jo zuen Euskera.

Berehala agertu zen Liburu Zuri ospetsuak honela dio: «Elebiko Eskualdeetan E.G.B.ko ikasgaiak jatorrizko hizkuntzaren ikastearekin osa ahal izango dira».

Heziketarako Lege Berriak, bere 17gn artikuluan... «garrantzi handia ematen dio... amaren magaleko hizkuntza zaitzeari».

Hauk guztiak ezaguturik, Heziketa

eta Zientzia Ministerioari, bere garaian, elebiko irakaskintzarako baimena eskatu genion. Baimena 1972gn Azaroaren 22an etorri zitzaigun.

Hau guziagaitik, egin nahi dugun ikastola berriak beste edozein ikastetxek bezainbat laguntza ofizialik eduki behar du eta irakaskintza bai euskaraz bai erdaraz eman ahal izango du.

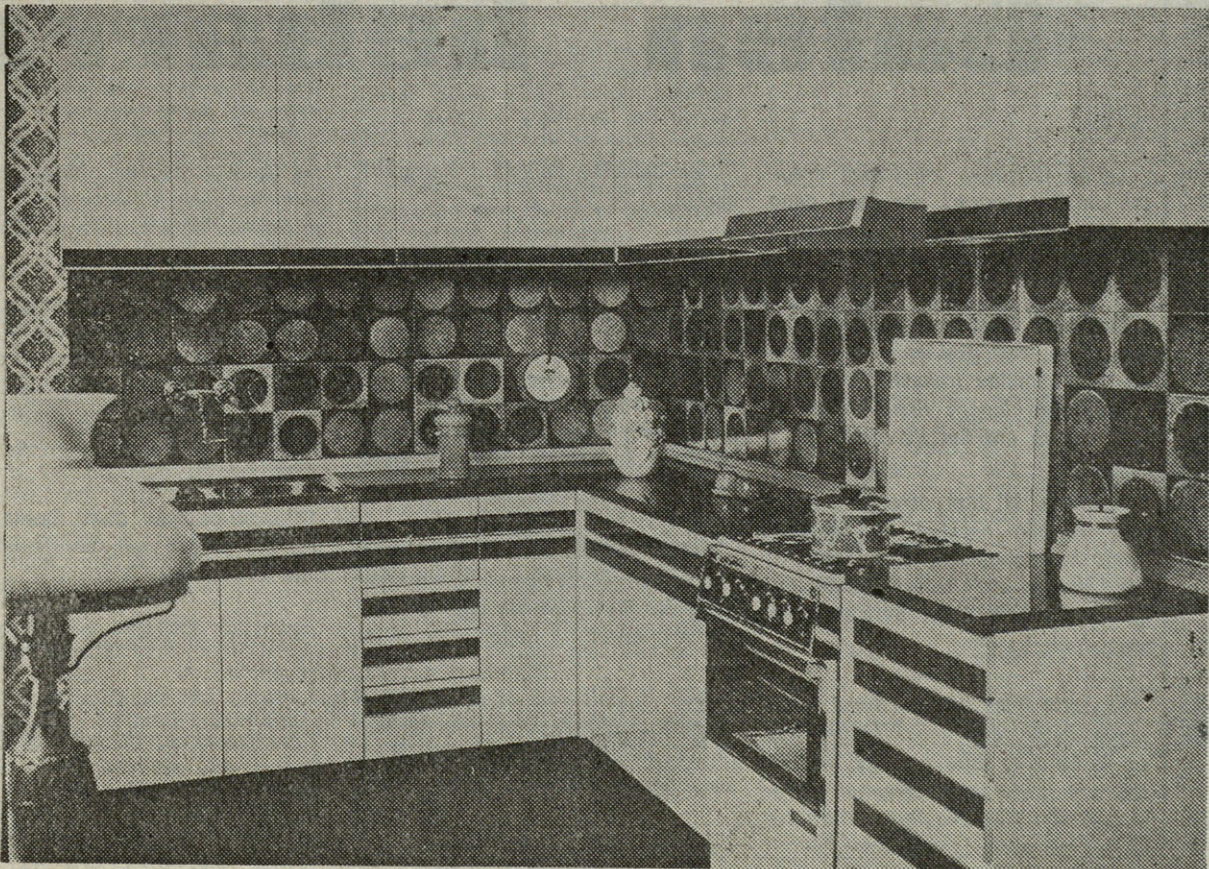
Hau guztia lortzeko, ordea —eta barka berriz eta berriz ere alpa-tzea— terrenoa erosi behar dugu eta erosteko zure laguntza faltako ez zaigula badakigu.

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11450
DONOSTIA

SUKALDEKO MUEBLEAK

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

FELIX ETXABE, S. L.

Urrutizkiña: 891754

ZALDIBIA (Guip.)

ZARAUZKO IKASTOLAREN BERRI

Historia labur bat

Zortzi urte dira Zarautzko ikastola sortu zenetik. 1965gn. urtean guraso euskaltzale talde batek hartu zuen bere esku gure euskera gorde eta indartzearen egin beharra. Frantziskotarren laguntzarekin eta Parroki-etxearen babesean sortu zen Ikastola.

Antoniana-Txikia deritzan tokian ekin genion hiru andereño eta 120 ikasleekin. Gurasoek izendatutako Batzordeak eta andereñoek harreman jatorrak izan zituzten hasiera-hasieratik eta honela joan da Ikastola bere arazo guztiak konpontzen, herriko euskaltzaleen laguntzarekin. Urrengo urteak zehar, nabarmena da Zarautzko gurasoek Ikastolarekiko izan duten konfiantza. Orain jarraitzen duten zerrendak ikustea aski da honetaz ohartzeko: urtez-urte honela joan da Ikastola:

Ikastaroa	Irakasle	Parbulario	Oinarri heziketa	Danera
1965-1966	3	120	—	120
1966-1967	7	220	—	220
1967-1968	11	280	30	310
1968-1969	13	320	60	380
1969-1970	15	310	150	464
1970-1971	17	273	257	530
1971-1972	20	286	314	600
1972-1973	21	274	399	673
1973-1974	24	250	500	750

Salbatore Mitxelena Irakas Elkarte Kooperatiba

Legezko baimena lortu ondoren zein eratako Elkartea osatzea komeni den erabaki behar zen. Egin zen Batzar Nagusia horreterako eta erabakia hartu ere bai. Batzordeak proposatutako Kooperatiba era haukeratu zen; era hau haukeratzerakoan Estatuaren laguntzak eduki ziren kontutan, Kooperatibak bait dira Estatuaren lehen laguntzak jasotzen dituztenak. Honetarako behar zen papel lan guztia egin dago eta, Obra Sindical de Cooperacion-en informe onarekin batera. Lan Ministeriora bidalia. Betirako baimena laister etorriko delakoan gaude.

Kooperatiben araudiko 5-garrenak agintzen duenez, Elkartea honetan ikasteko adina duen edonor haurren guraso edo-ta ordezkari izan daiteke bazkide.

Bazkide-laguntzaile, berriz, irabaz asmorik gabeko edozein pertsuna edo elkarte izan daiteke.

Hitz bitan, gurasoak ez ezik, Batzar Nagusiak erabaki dezan kuota ordainduko duen normahi pertsuna edo elkarte izan daiteke bazkide.

Bazkide guztien izenak gordeko dira Elkarteko zerrendetan eta bakoitzari bere agiria emango zaio.

Lanerako Ministerioak lehen baimena eman dezan bezain laister, gai berezi honetaz Batzar Nagusia eratu da.

Batzorde honek ahal egingo du Elkartea hau lehenbait-lehen lortzeko; Elkarteari indarra, berriz, herriak emango dio. Egin nahi dugun guztia egingo bada, indarra ere beharko da.

Oharra: Orain terrenoa erosteko emango den diruak Kooperatibako Bazkide izateko ere balioko du.

INBERSIO OSOA

Terrenoaren balioaren gain eta Heziera eta Zien-

tzia Ministerioaren aginduz, 640 ikasle izango duen E.G.B. Ikastolak 2.740 m.² behar du neurtu; honen gain, 330 m.² gimnasioarentzat.

Gauzak honela, eraikitako terreno guztiak

$2.740 + 330 = 3.070$ m.² izango dira.

Metro kuadroa, eraikita, 5.500 pta. jo dezagun; danera:

$3.070 \times 5.500 = 16.885.000$ pta. litzake.

Zergak, osaketak eta abar, 18.000.000 pesetaraino jo beharko dugu.

Dirutza hau ordaintzerik ba ahal dugu?

Siadeco-k bere garaian egindako estudioak dionez bai, eta Batzar nagusian honela adierazi zen. Ordainketa bi epetan egin beharko litzake:

1.º epea.—Terreno osorik ordaindu, gure izenean jarri, proiektua egin eta honek eska dezan estudio ekonomikoa egin. Estudio honen bidez hartutako erabakiak sendoak izango lirake. Honek guztiak, ordea, 6.500.000 pta. balio ditu eta ORAIN BEHAR DITUGU. Epe honetan Estaduko laguntzak lortzen ere saiatuko ginake.

2.º epea.—Ofizialki esan dutenez, Heziketa eta Zientzia Ministerioak Agindu eta baldintzak betetzen dituen edozein Elkartea, legalizatua izanik, noski, «de interés social» izendatuko litzake. Hau lortuz gero, Estaduko laguntzak «a fondo perdido» etorriko lirake. Eraikitarako kondizio onak eman ohi ditu Banco de Crédito a la Construcción-ek ofizialki. Honetarako, ordea, lehen baldintza TERRENOAREN NAGUSITZA edukitzea da.

Gure semeek merezi duten ikastola berria eraiki behar dugu!

Oraingo, terrenoa haukeratu eta erosteko eskubidea (opción de compra) lortu dugu. Iñurritzako zelaia eta burni-bidearen tarteko lur zatia da; 5.500 metro kuadro du eta sei milioi balio. Dirutza hau aurrean bertan (Urriaren 6a baino lehen) behar dugu. Gaur egungo eginkizun premiazkoena hau da. Gaurko eskaera honetarako da.

Lana egin nahi lukeenarentzat zeregirik badugu. Diru ematea erraza ez bada, eskatzea ere ez da ba, eta eskatzerakoan ere laguntza behar du Batzorde honek. Herriko bazter guztiak miatu beharko ditugu, dirutza hau jasoko badugu eta zuen laguntza zeharo estimagarria litzazuke norbaitengana diru eske joaterakoan; guztiok balio dugu lan honetarako, guztiok ezagutzen bait dugu lagun edo ezagun dirudunik. Esan eizuzu, lehen bait lehen, laguntza hau eskaintzekotan bazaude.

Eskatzen hasiz gero, laguntza ez ezik dirua era eskatu beharrean gaude. Emateko asmorik baduzu, gure bisitaren zai egon beharrik ez duzu. Bankueta Aurrezki Kutxek badute gure arazoaren berri eta dirua jaso ta aurreratzeko ere asmotan daude. Eman nahi litzakeena behin

osorik ematea ez dago guztion esku; herriko bi Aurrezki Kutxak eta C.L.P. aurreratzeko prest daude, kreditu pertsonal baten bidez. Adibidez: Hamar mila peseta ematea erabakiko bazenu, diru hori eduki beharrik ez duzu: zoaz Kutxa horetako batera eta kreditu bat eman go dizue; zuk, bost urtetan zehar, hilero 200 peseta itzuliko zenioke.

Denean bezala, honetan ere neurriak daude. Eman nahi denaren eta ordaindu beharko litzakeenaren adibide batzu emango dizkizugu:

Eman nahi dena	Hileroko itzultzea (amortización)
10.000	200,—
20.000	400,—
30.000	600,—
40.000	800,—
50.000	1.000,—

Zertan gauden badakizu. Zertaz ari geran ere bai. Jator jokatzeko haukera lehen ere izan dugu eta orainartearaino egindakoarekin ez da inor lotsatuko. Gure haurrei elebiko irakaskintza egokia, modernoa, jatorra emateko haukera dugu gaur. Guztion laguntza behar dugu eta etorriko zaigula badakigu.

Ikastetxe berri baten beharra

Lehen ikusitako zerrendak eragiten dio gure pozari, eta garbi dago begi zabalenak ere ez zuela uste horrelakorik gertatuko zenik.

Datorren ikastaroan eta Oinarri Heziketan, 500 ikasle izango ditugu, eta hamalau irakasleekin ekin beharko diote lanari: Bost andereño, bost maisu eta lau lizentziatu.

Ikastxea bi hizkuntzetan irakats ahal izateko onartua du Ministerioak, baina onartze hau Ikastetxe berri baten eraikitzeari loturik dago, Heziketaren Lege Berriak eskatzen duen bezala.

Bestetik gure Ikastola iritsi zaigu maila heldu eta egoki batera eta ez da bidezko gure haurrak hainbat toki ezberdinetan sakabanaturik edukitzea. Datorren ikastaroan hiru toki ezberdinetan jardun beharko dute: «Pilartxo enea», «Egun on» eta «Azken Portu» izango dira hiru tikiak,

honek dakarren zailtasun ikaragarriarekin.

EZ. EZIN DUGU HONELA JARRAITU. GURE SEMEEK MEREZI DUTEN IKASTETXE BERRIA ERAIKI BEHAR DUGU.

Bizkar gainean eta bihotz banean hartu dugu lan hau, eta zuen laguntza osoarekin aurrera eraman behar.

Lehen pausoak emanak daude. Terrenoaren diru seinalea ere emana dago eta ikastetxe berriaren proiektua ere eskaturik dago.

Diru seinalearen epea Urrilak 6 amaitzen da eta egun honetarako ordaindu behar ditugu terrenoak balio dituen 6.000.000 peseta.

Bainan guk ez dugu dirurik eta horregatik egiten dugu dei hau, denongana zuzentzen gera, enpresa

eta herritarregana, batzorde eta bazkideengana, diru-etxetara... bere ahalmenen neurriraino lagun dezaten.

Itxaropen osoz begiratzen dugu gure ikastolaren etorkizuna, eta badakigu eraikiko dugula, gure herriak ez dituen indarrak ere asmatzen bai ditu hain sakonean daramakien EUSKERA aurrera ateratzeko.

Denok osatzen dugu Euskal Herria eta denok egin beharreko galdara da hau:

Zer egingo nuke nik euskera salba dedin?

Erantzunak ez du zalantzarik. Zarautzen ditu premian gaude. Horregatik.

ZURE LAGUNTZAREN ZAI GELDITZEN GERA.